

Oppdragsgiver

Musikkselskapet Harmonien – Bergen Nasjonale Opera – Grieghallen AS

Dokument type

ROM- OG FUNKSJONSPROGRAM

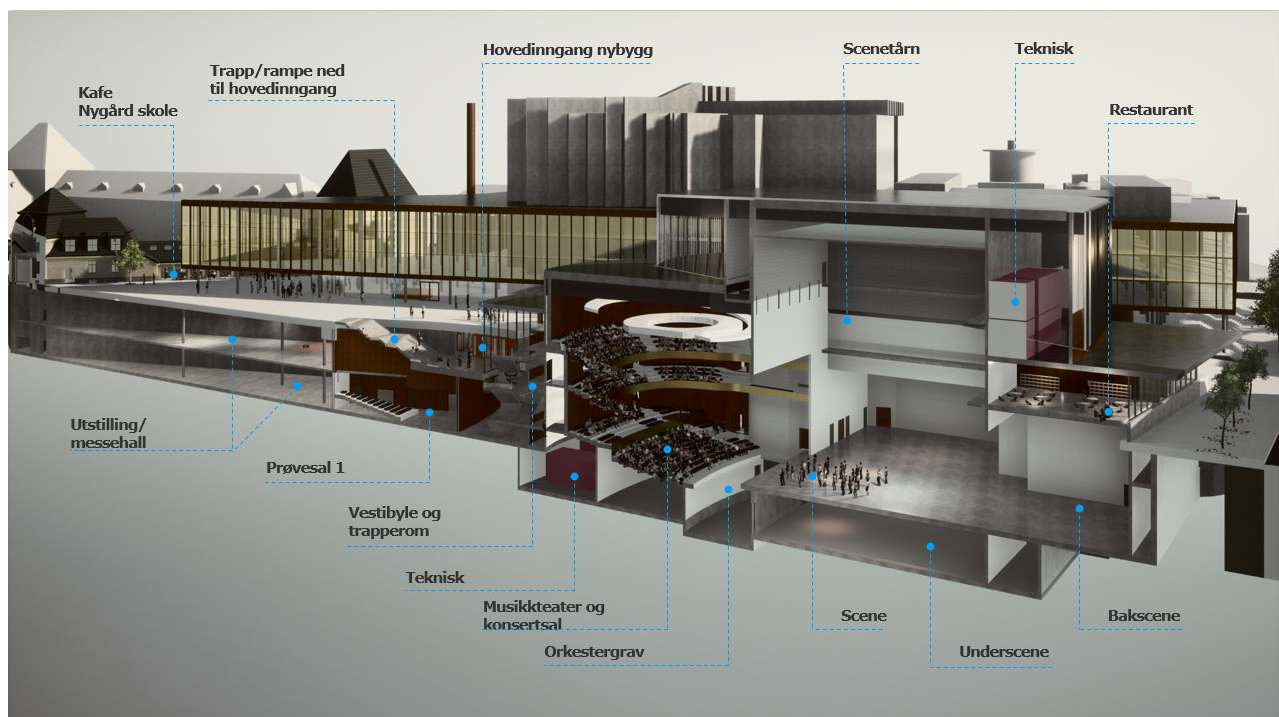
Dato

2019-11-11

MUSIKKSELSKAPET HARMONIEN – BERGEN NASJONALE OPERA – GRIEGHALLEN

GRIEGKVARTALET

ROM- OG FUNKSJONSPROGRAM

INNHold

A	ORIENTERING - SAMMENDRAG	5
A0	GENERELT	5
A1	BEHOVSANALYSE – MÅL OG MENING MED PROSJEKTET GRIEGKVARTALET	13
A2	OM ROM OG FUNKSJONSPROGRAMMET	22
A3	ORGANISERING OG BRUKERMEDVIRKNING	24
A4	TID/FREMDRIFT	28
A5	ØKONOMI.....	29
A6	PROGRAM- OG AREALSAMMENDRAG	30
B	RAMMEBETINGELSER – TOMT OG MYNDIGHETER.....	34
B0	GENERELT/BAKGRUNN	34
B1	OFFENTLIGE BESTEMMELSER	34
B2	TOMT - NABOFORHOLD/OMGIVELSER.....	36
B3	EKSITERENDE BYGNINGER.....	41
C	FUNKSJON OG AREAL	46
C0	GENERELT	46
C1	PUBLIKUMS- OG FELLESFUNKSJONER (PF)	50
C2	SAL OG SCENE (SC).....	54
C3	PRØVESALER (PR)	61
C4	ARTISTFASILITETER (AR)	62
C5	MESSE- OG UTSTILLINGSAREALER (ME)	64
C6	ADMINISTRASJON OG KONTOR (AD) – 0 m ²	67
C7	LOGISTIKK OG DRIFT (LD)	67
C8	TEKNISKE ROM (TE)	68
C9	KOMMUNIKASJONSAREALER	69
C20	FUNKSJONER I GRIEGHALLEN (GH).....	70
C30	FUNKSJONER I NYGÅRD SKOLE (NS).....	70
C40	UTOMHUSAREALER OG BYROM (UA).....	71

FORORD

Initiativtakerne ved Musikkelskapet Harmonien, Bergen Nasjonale Opera og Grieghallen AS ønsker å skape Griegkvartalet. Griegkvartalet skal bli en unik **arenaklynge av internasjonalt format** og utvikles til Bergen og Vestlandets kulturelle kraftsenter og samlende møteplass.

Vi ønsker å bygge en delvis nedsenket musikkteatersal og -scene vis a vis Grieghallen på Edvard Griegs plass i **et sal- og sceneformat som Bergen og Vestland i dag mangler. Musikkteatersalen** ønskes utformet i hesteskoform med optimale sceneforhold og med et optimalt akustisk rom for opera og musikaler, ballett og dans og konserter. Det vil gi rom for et **mangfold av musikalske og sceniske uttrykk**. Ikke minst kan også elektronisk forsterkede musikk- og sceneuttrykk finne sted her.

Plasseringen ved siden av Grieghallen begrunnes særskilt med potensialet for betydelige **besparelser på investering og drift**, idet rom- og funksjonsprogrammet for det nye musikkteatret vil dra fordel av allerede eksisterende rom og funksjoner i Grieghallen. Også driftsmessig vil en samlokalisering med Grieghallen være gunstig ved at en **unngår etablering av ny driftsorganisasjon og fordyrende kommunikasjon og transporter mellom Grieghallens funksjoner og et nytt musikkteater lokalisert annetstede**.

Samlokaliseringen vil også **skape kunstneriske og publikumsmessige synergier** ved at ulike institusjoner kan utvikle sin kunstneriske og formidlingsmessige virksomhet innenfor en klynge av nærliggende arenaer. Huset vil **komplementere Grieghallens nåværende funksjoner** og tilsammen vil det nye Griegkvartalet øke fleksibilitet og kapasitet betraktelig. Total setekapasitet for Griegsalen, Peer Gynt salen og den nye musikkteatersalen i Griegkvartalet vil bli om lag 3000.

Vi ønsker å skape en **samlende møteplass** for Bergen og Vestland som er **tilgjengelig for publikum «24/7»**, gjennom det nye musikkteatrets mangfoldige foajeområder, serveringssteder, mediatek, musikkbutikk og hvilepunkter, koblet sammen med den nåværende Grieghallens ikoniske foaje.

Vi ønsker å utforme et attraktivt byrom som del av denne nye møteplassen. Ved å utvikle Nygård skoles atrium i sammenheng med en ny bearbeiding av området på Edvard Griegs plass mot inngangen til det nye musikkteatret, kan **et stort, åpent og inviterende byrom skapes som en bonus for byen i tillegg til selve byggeprosjektet**.

Vi ønsker å bygge nye messe- og utstillingsarealer under bakken lenger nord på plassen. Dette vil bidra til at **Grieghallens attraktivitet som konferanse- og messearrangør kan bibeholdes og videreutvikles**, til beste for Bergen og for Grieghallens driftsøkonomi.

Vi ønsker å utvikle Nygård skole til en samlende arena for **opplæring og talentutvikling av barn og unge** innen musikk og andre kunstneriske uttrykksformer. Eksempelvis kan Bergen Kulturskole gis ny lokalisering her. Vi ønsker også at ulike kulturaktører i Bergen kan tilbys kontorfasiliteter i Nygård skole, og slik bidra til en levende **kulturaktørklynge**.

Vi ønsker at musikkteateret skal være for **alt og for alle**

Bernt E Bauge, Stiftelsen Musikkelskapet Harmonien

Olaf Mackenzie, Stiftelsen Bergen Nasjonale Opera

Olav Munch, Grieghallen AS

A ORIENTERING - SAMMENDRAG

A0 GENERELT

A0.0 GENERELT GRIEGKVARTALET

I 2017 ble ideen om å utnytte dagens Dovregubbens Hall og P-anlegg til ny opera- og konsertsal/musikkteater unnfanget, og deretter lansert av Musikkselskapet Harmonien, Bergen Nasjonale Opera og Grieghallen AS. Samtidig pekte man på mulighetene for å innlemme Nygård skole i prosjektet og derigjennom skape Griegkvartalet og utvikle en unik arenaklynge av internasjonalt format.

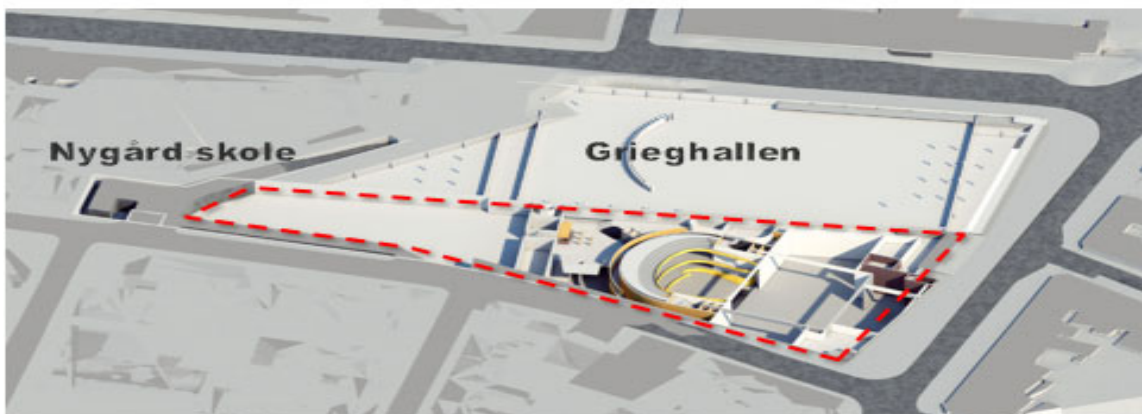
Rambøll Norge AS ble engasjert som arkitekt av Musikkselskapet Harmonien, Bergen Nasjonale Opera og Grieghallen AS for å sjekke ut ideen. En mulighetsstudie ble lansert i januar 2018 i forbindelse med at Bergen kommune initierte sin prosess for utarbeidelse av ny kulturarenaplan.

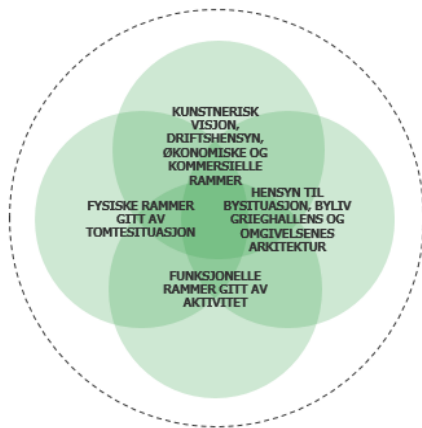
Høsten 2018 vedtok Bergen bystyre kommunens kulturarenaplan for perioden 2019-2030, med dette prosjektet inkludert på en prioritert plass. En ny musikkteater- og konsertsal på Edvard Griegs plass og utvikling av hele Griegkvartalet vil komplettere Bergen og Vestlandets kulturelle infrastruktur.

Skisseprosjektet er finansiert av private gaver fra Grieg Foundation v/Per Grieg sr, Meteva v/Trond Mohn, EGD Holding v/Espen Galtung Døsvig samt offentlige tilskudd fra Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune.

Dette rom- og funksjonsprogrammet inngår som en egen del av skisseprosjektet. Prosjektets fysiske rammer omfatter oppsummert:

- Utnyttelse av eksisterende Dovregubbens Hall/P-hus under Edvard Griegs plass til ny musikkteatersal med tilhørende støttefunksjoner
- Grave ut under plassen mot nord for nye messe- og event-arealer.
- Inkludere Nygård skole med nye funksjoner i prosjektvisjonen.
- Alle nye funksjoner knyttes til og integreres mot Grieghallens eksisterende virksomheter for å skape en slagkraftig og rasjonell kulturarenaklynge

Figuren grupperer og oppsummerer de overordnede føringene og rammebetingelsene til prosjektet. Disse er på noen områder delvis overlappende og forsterkende, på andre områder utfordrende og motsetningsfylte:

- Kunstneriske visjoner, driftshensyn, økonomiske og kommersielle rammer (indre rammebetingelser)
- Hensyn til bysituasjon, byliv, Grieghallens og omgivelsenes arkitektur (ytre rammebetingelser)
- Fysiske rammer gitt av tomtesituasjon (utnyttelse av begrensninger i eksisterende byggegrupp ved ny bruk av Dovregubbens hall/P-anlegg)
- Funksjonelle rammer gitt av nye kulturelle, kommersielle og samfunnsrettede aktiviteter.

A0.1 BAKGRUNN OG HISTORIKK

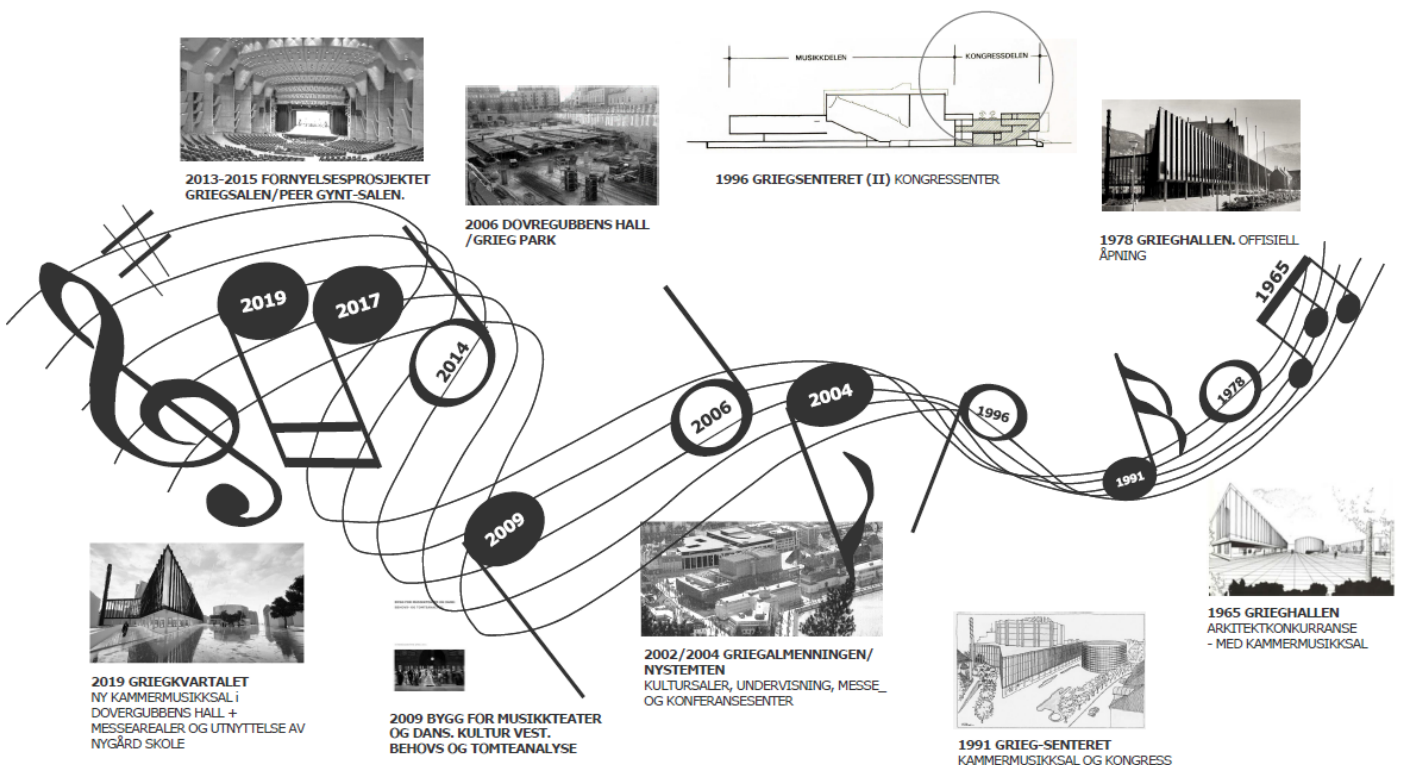
Det var en stor milepel for Bergen som kulturby da Grieghallen ble åpnet i 1978. Da den stod ferdig avløste den Konsertpaleet som «Harmonien»s konserthus og Festspillenes hovedarena.

Arkitektkonkurransen for Grieghallen ble avgjort i 1965 der Knud Munks forslag ble kåret som vinner. Grunnsteinen ble lagt ned av kong Olav V i 1968. Byggeprosjektet varte altså i over 10 år og gikk i rykk og napp, grunnet manglende sluttfinansiering. Sluttsummen for prosjektet ble 93 millioner kroner.

Mer om Grieghallens historikk og fakta om bygningen i kapittel B2 Bygning.

A.0.1.1 Videre utvikling av Grieghallen.

Siden Grieghallen stod ferdig i 1978 har det vært flere store utbyggings- og ombyggingsprosjekter knyttet til anlegget. Det har også vært en rekke prosjektforslag som ikke er ført til realisering.

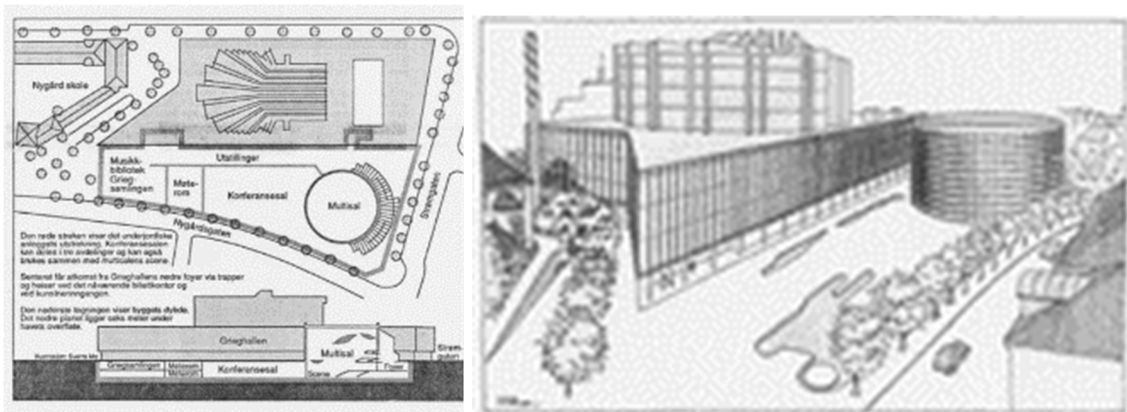

Diagrammet over oppsummerer utbygginger og prosjektforslag for Grieghallen. De gjennomførte utbyggingene er vist over «tidslinjen», mens ikke realiserte prosjekter og utredninger er vist under.

1991 «Grieg-senteret» Knud Munk

Tidlig på 1990-tallet ble denne idéen om et kompletterende bygg på plassen tatt fram igjen og videreutviklet. Under navnet Grieg-senteret ble det utarbeidet et prosjekt for ny konsertsal og kongress-senter på og under Edvard Griegs plass. Det var tenkt innplassert en multisal som skulle romme 700 personer. Kongress-senteret skulle ha plass til 1000. Anlegget var samlet på 10.000m² og var kalkulert til i underkant av 300 MNOK i datidens kroneverdi.

Byggets opprinnelige arkitekt Knud Munk stod for formgivingen. Det var meningen at bygget skulle kunne ferdigstilles til Griegs 150-års-jubileum i 1993.

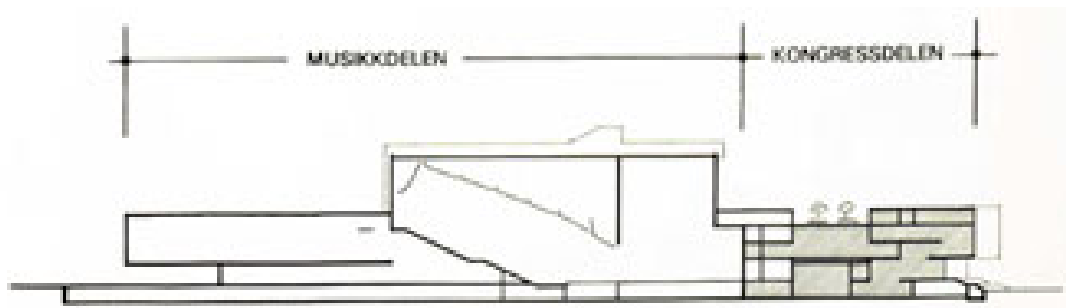

Illustrasjonene over viser Bergens Tidens tegner Raa sin formidling av Munks forslag i oppslag BT i 1991

Det lykkes imidlertid ikke å få finansiering på anlegget. Den runde salen ble også vurdert å ha en uheldig utforming med hensyn til akustiske egenskaper. Arkitekt Munk sies å ha vært svært skuffet over at prosjektet ikke lot seg realisere.

1996 Griegsenteret – konferanse og kongressenter

I stedet for Munks anlegg oppstod det noen år senere et nytt prosjekt under samme navn, «Grieg-senteret». Dette omfattet ombygging av næringsdelen av Grieghallen til konferanse- og kongress-senter. Det innvendige atriet ble bygget igjen og Peer Gynt-salen ble etablert. Det ble etablert nye tekniske anlegg på taket av Grieghallen. Arkitektkontoret Grieg var arkitekter for tiltaket.

2006 «Dovregubbens Hall»/Grieg Park P-hus

I 2006 ble anlegget utvidet ved at det ble bygget et underjordisk parkeringsanlegg i tre etasjer på Edvard Griegs plass med 420 p-plasser. Den øverste parkeringsetasjen, Dovregubbens Hall, brukes jevnlig til messer og utstillinger, som er en viktig faktor for Grieghallens funksjon som konferanse- og messearena og som bidragsyter til husets driftsøkonomi. Edvard Griegs plass ble opprustet. De røde inngangspaviljongene på plassen er utformet av arkitektene Mette og Morten Molden

«Griegalmenningen»/«Nystemten»

Grieghallen AS la i 2002 frem en ideskisse for et større utviklingsprosjekt knyttet opp mot Grieghallen. Med utgangspunkt i allerede foretatte investeringer i infrastruktur var det prospektets mål å belyse ønsker, muligheter og begrensninger for slik utbygging med tanke på å:

- Etablere et nasjonalt kraftsenter for opplæring og utdanning innen kunst og kultur.
- Styrke Bergens allerede sterke rolle som internasjonal konferanseby.
- Oppnå investeringsmessig og driftsøkonomisk gevinst ved samlokalisering og aktiviteter og sambruk av bygninger
- Gjøre søndre del av kulturaksen til en levende, attraktiv del av sentrumsområdet.

Private bidragsytere gikk inn med kapital til videre utredningsarbeid. I 2004 ble så prosjektet med navnet «Griegalmenningen» lansert, og med «Nystemten» som navn på kulturdelen av prosjektet. LINK var arkitekter for prosjektet. Anlegget var lokalisert i de to kvartalene vest for Nygårdsgaten som grenser mot hans Holmboes gate. Nygård skole var inkludert i prosjektet som «Edvard Grieg kongress- og konferansesenter» sammen med den allerede planlagte «Dovregubbens Hall» med messe- og parkeringsanlegg under Edvard Griegs plass. Kulturdelen av anlegget («Nystemten») som inkluderte to kultursaler dimensjoner for hhv 700 og 300 personer samt prøvesaler og diverse øvingsrom, studierom, fellesfunksjoner og drifts- og administrasjonsarealer var anslått til i overkant av 15 000m². Kongressdelen innbygget i Nygård skole, under og over bakken, var på nesten 10.000m².

I tillegg til sterk inngripen i fredede Nygård skole krevde prosjektet også at nærmere 30 bygg, primært boliger oppført i perioden 1860 til 1900, ble revet. Planene møtte massiv motstand fra blant annet velforening og vernemyndigheter. Det kom også kritikk fra byens opera- og musikkteatermiljø som mente at prosjektet ikke var tilpasset de funksjonelle kravene som kreves for denne typen bygning og at viktige logistikkfunksjoner ikke var ivarettatt.

Prosjektet ble «relansert» i 2012 av Kultur Vest som ett av tre mulige lokaliseringalternativer for nytt musikkteaterbygg. De andre to alternativene for lokalisering var Sentralbadet og Tollbodallmenningen.

2009 Behov- og tomteanalyse. Bygg for musikkteater og dans. Kultur Vest.

I 2008-2009 ble det utarbeidet behovs- og tomteanalyse på initiativ av og finansiert av Grieghallen AS for å vurdere mulige lokaliseringer for et nytt bygg for musikkteater og dans i Bergen. Bygget var tenkt å få en sal med kapasitet for 800 - 1000 tilskuere med tilhørende støttefunksjoner. I behovsanalysen ble det innhentet kommentarer og innspill fra en rekke sentrale kulturinstitusjoner i Bergen som man tenker seg kunne være fremtidige brukere av det nye bygget. I tillegg til Grieghallen omfattet dette Teatergarasjen, USF, Bergen Filharmoniske Orkester, Festspillene i Bergen, Carte Blanche, Griegakademiet, Den Nationale Scene og Den Nye Opera. Tomteanalysen omfattet ca 20 lokaliseringalternativer sentralt i Bergen. Rapporten ble utarbeidet av Rambøll Norge AS.

2017-2019 Griegkvartalet

Griegkvartalet står funksjonelt og idemessig på skuldrene til prosjektene nevnt foran. Mange av elementene fra de tidligere prosjektideene er videreført i prosjektkonseptet og funksjonsprogrammet.

Dette prosjektforslaget er begrunnet i Griegsalens funksjonelle begrensninger som opera- og musikkteatersal, i byens behov for supplerende sal- og scenekapasitet og i de synergier som kan oppnås både mht byggekostnader og drift gjennom samlokalisering med Grieghallen.

Samtidig foreslår initiativtakerne å videreutvikle området til et samlende «Griegkvartal» ved å bygge nye messe- og utstillingsarealer under bakken og ved å utvikle Nygård skole til en arena for opplæring og talentutvikling av barn og unge innen musikk og andre uttrykksformer samt som kulturklynge for tilknyttede brukerinstitusjoner.

Grieghallen fremstår i dag som lukket utenom arrangementstidene og er uten de formidlings-, serverings- og servicefunksjoner på bakkeplan man i dag forventer å finne i et moderne kulturbygg. Et nytt Griegkvartal vil kunne bidra til byliv gjennom en bredere aktivitetsmeny og bruk store deler av døgnet og ikke minst aktivisering av bakkeplanet knyttet til Edvard Griegs plass og Nygård skole.

Lokalisering og konseptuelle forutsetninger er forankret i Knud Munks opprinnelige konkurranseutkast og «Grieg-senteret» fra 1991.

Griegkvartalet har i sitt skisseprosjekt og gjennom utarbeiding av et detaljert rom- og funksjonsprogram hatt som intensjon å ha tett brukerdialog for å sikre at de akustiske, scenetekniske og drifts- og produksjonsmessige forholdene i anlegget blir optimale. Som nevnt foran har flere av de tidligere prosjektforslagene hatt utfordringer med å tilfredsstille dette.

For prosjektet har det vært viktig å sikre en bred involvering med sentrale offentlige etater (kommune og fylke) allerede i denne tidlige utredningsfasen og forut for den demokratiske behandling prosjektet vil bli gjenstand for gjennom en reguleringsplanprosess.

Vernemyndigheter, planetat og byarkitekt har derfor vært involvert i diskusjonen rundt prosjektets behov, program, planmessige grep og utforming i prosessen og kommet med kommentarer og innspill for at prosjektets ytre rammer kan defineres på en så optimal måte som mulig i denne fasen.

A0.2 DAGENS VIRKSOMHET OG BRUK AV GRIEGHALLEN

Griegsalen

Peer Gynt-salen

Dovregubbens Hall

Grieghallen er Bergens største kultur-, kongress- og konferansesenter. I 2018 var det samlet ca 350 arrangementer knyttet til Grieghallen.

Arrangementene kan grovt deles i to kategorier:

- Konserter, forestillinger og underholdning
- Konferanser, messer og festarrangement

Musikkselskapet Harmonien/Bergen Filharmoniske orkester (BFO) er husets største bruker og leietaker.

Bergen Nasjonale Opera er nå BFOs nærmeste faste samarbeidspartner og Grieghallens nest største kunstneriske bruker målt i årlig omsetning. Årlig settes det opp 2-3 operaproduksjoner å 3-4 forestillinger i Griegsalen.

Festspillene i Bergen er Grieghallens tredje faste kunstneriske hovedbruker gjennom mer enn to kalenderuker hvert år.

Muligheten til å kombinere konferanser med kultur og underholdning er en av Grieghallens unike egenskaper.

Grieghallen har i dag fleksible og moderne lokaler for å arrangere alt fra mindre kurs og konferanser til store kongresser. Grieghallen er årlig vertskap for en rekke mindre og større nasjonale og internasjonale konferanser

Samlet areal for Grieghallen (ekskl. Dovregubbens Hall) er rundt 25 000 kvadratmeter. Av dette er ca 10500m² netto utleieareal til events, konferanser og kultur, fordelt på 20 rom og saler.

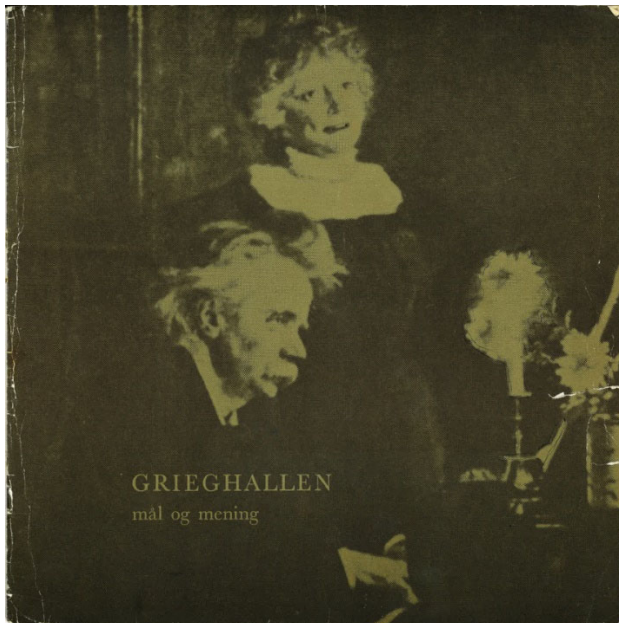
Grieghallen inneholder to store publikumssaler, Griegsalen med 1630 seter og Peer Gynt med 450.

Det største utleiearealet ellers er Dovregubbens Hall. Denne ligger i parkeringsanlegget under Edvard Griegs plass er på ca 3500m². Salen rommer 2000 personer og brukes både til banketter, events og messer.

A1 BEHOVSANALYSE – MÅL OG MENING MED PROSJEKTET GRIEGKVARTALET

I forordet til publikasjonen «Grieghallen – Mål og mening» utgitt av Grieghallkomitéen til utstillingen etter arkitektkonkurransen i 1965 spørres det innledningsvis «Hva er meningen med Grieghallen?»

Spørsmålet svares ut i innklippet under. Både problemstillingen og svaret står seg over 50 år senere. Både for Grieghallen sitt virke i dag – og overført til visjonen for Griegkvartalet.

Hva er Grieghallen?

Mange vil svare: en konsertsal forbeholdt en engere gruppe musikkinteresserte som ukentlig går på Harmoni-konserter. Med andre ord, – et prosjekt som ikke angår oss. Intet er mer feilaktig. Grieghallen skal bli et levende og samlende midtpunkt for byens musikalske utfoldelse. Et sted hvor ungdommen kan få hylle sine musikalske favoritter. Et sted hvor kammermusikkelskeren kan nyte og dyrke sin interesse.

Her skal Harmonien få anledning til å samle et større publikum enn noensinne. Her skal teateret forlyste sitt publikum med glitrende operetteforestillinger. Her skal operaglade bergensere få møte norske og utenlandske ensembler. Her skal alle ballettensembler, folkloregupper, orkestre og solister – som idag drar Bergen forbi fordi vi intet sted kan ønske dem velkommen – her skal alt det beste innenfor norsk og kontinentalt musikkliv og underholdningsvirksomhet komme bergenserne i møte med sin kunst.

I Grieghallen skal også det lokale musikkliv finne sitt naturlige sentrum. Skolemusikkparader, elevkonserter, sangerstevner. Og her samles bergensere og turister til vårens store kunstopplevelse – Festsjellenes mangeartede forestillinger. Grieghallen skal gjøre byen rikere – på opplevelser, på musikkalsk utfoldelse, på evenemanger.

Det er nemlig målet og meningen bak Grieghallen. Derfor griper den inn i Deres og Deres barns fremtidige tilværelse. Derfor er det ingen forpliktelse å være aktivt med i arbeidet for å reise Grieghallen. Det er en selvfølge for enhver.

Behovsanalysen for Griegkvartalet bygger videre på *Behov og tomteanalyse. Bygg for musikkteater og dans* fra Kultur Vest 2009.

Behovene og begrunnelsen for anlegget vurderes både med hensyn til de normative og etterspørselsbasert behovene, samt behovene som prosjektets ulike interessenter har.

De normative behovene baseres på de overordnede samfunnsmessige målene som kan knyttes til prosjektet.

Etterspørselsbaserte analyser søker å finne brukernes behov knyttet til funksjonen, markedets og publikums etterspørsel og analyse av potensielle nye aktører og interessenter.

NORMATIVE BEHOV – GRIEGKVARTALET I ET SAMFUNNSPERSPEKTIV

Griegkvartalet som motor i den kulturelle utviklingen

Et ganske så unikt fundament for Bergens solide posisjon som kunstby ligger i noen få, tett samvirkende klynger av sterke, profesjonelle kulturaktører. Det er lett å peke på klyngen med dypest røtter i Bergens historie og tradisjon. Med basis i bl.a. Musikkelskapet Harmonien, har Bergen utviklet en unik knoppskytingsstrategi som i løpet av noen ti-år har sørget for en bred vifte av gjensidig avhengige og gjensidig interesserte kulturaktører. Ikke minst er Edvard Grieg Kor og Bergen Nasjonale Opera begge institusjoner som i senere år er resultater av denne knoppskytingen. Dette gjaldt i sin tid også for Festspillene i Bergen, Norges eldste, største og viktigste festspill. Og det samme gjaldt ikke minst byggingen av Grieghallen som Bergens konserthus og storstue.

Musikkelskapet Harmonien med sitt Bergen Filharmoniske Orkester, et av Europas eldste symfoniorkestre og en vesentlig bærer av norsk musikkarv og kulturell identitet, regnes i dag med blant de nasjonale kulturinstitusjonene.

Med statens store satsning på et nytt operahus i Oslo fulgte en kulturpolitisk ambisjon om at det skulle legges en ny og forsterket strategi for produksjon og formidling av opera over hele landet. Dette var bakteppet for etableringen av Bergen Nasjonale Opera i 2007, og som var et sterkt uttrykk for en ambisjon om endelig å kunne få etablert en profesjonell operainstitusjon i Bergen, i samarbeid med Bergen Filharmoniske Orkester. Ikke minst som en konsekvens av denne ambisjonen må også etableringen av Edvard Grieg Kor forstås. Et stedlig profesjonelt kor og orkester er avgjørende fundament for en profesjonell operavirksomhet og for høykvalitets symfoniske vokalproduksjoner.

Denne opera-symfoniske klyngen i Bergen er i dag med på å sette agendaen for kvalitet, nyskaping, formidling og talentutvikling innenfor sine kunstfelt nasjonalt, og bidrar til at Bergen stadig oppleves som relevant og interessant - ikke minst internasjonalt. Og, dette er et viktig kulturpolitisk poeng: Nasjonalt utgjør denne klyngen det største og viktigste kontrapunktiske motstykke til hovedstadens opera- og symfoniske virksomhet, noe som i seg selv er av stor betydning for en dynamisk kunstutvikling på dette feltet i landet vårt.

Lysende, kraftfulle kunstinstitusjoner i åpne og inviterende arenaer er avgjørende for et vitalt og nyskapende kunst- og kulturliv, også i Bergen og Vestlandsregionen. En sterk klynge av institusjoner skaper publikumsmessig attraksjon, gir relevans internasjonalt og skaper attraktive arbeidsplasser både i og utenfor feltet selv. Landet vårt trenger flere nasjonale kulturelle tyngdepunkt som gjennom sin respektive egenart kan skape kunstnerisk spenning og en dynamisk utvikling. Bergen som landets nest største by og Vestlandets hovedstad har forutsetningene for å fylle en slik rolle på flere kunstfelt.

Bergen må kunne forventes å ta et nytt og stort steg fremover de nærmeste 20 år som kulturby, som kultursentrum for en ny Vestlandsregion og ikke minst som dynamisk motstykke til hovedstaden.

I et slikt perspektiv har Bergen også en betydelig utfordring i å få styrket de romlige rammene for sine sentrale institusjoner. Byen og regionen trenger en utvidet fysisk infrastruktur som legger til rette for høykvalitets kunstutøvelse, formidling, publikums- og talentutvikling; vi trenger å skape åpne og inviterende møteplasser mellom kunsten og publikum. På dette feltet har Bergen stått på stedet hvil i alt for lang tid. Bergen trenger et nytt musikkteater- og konserthus i samspill med

Grieghallen som styrker Bergen og Vestlandets kunstneriske kraftsentrum på det opera-symfoniske området og som kan løfte regionens kulturliv for kommende generasjoner.

Dette kan lykkes på Edvard Griegs plass samtidig med at anlegget utformes med sikte på at konferanser, messer og events kan finne sted i optimalt vekselspill med den kunstneriske virksomheten og derigjennom bidra til driftsfinansiering og utvikling av Bergen og Vestland som konferanse- og reiselivsdestinasjon.

Samtidig kan nabobygget Nygård skole utvikles til et senter for opplæring og talentutvikling av barn og unge innen musikk og andre uttrykksformer, inklusive Bergen Kulturskole.

Den helhetlige tanken er å utvikle området til et samlende Griegkvartal. Griegkvartalet kan bli en kulturarena-klynge av internasjonalt format og en nasjonal møteplass for musikalske og sceniske uttrykk, formidling og talentutvikling, konferanser og utstillinger. Griegkvartalet vil bety en betydelig styrking av Vestlandets kulturelle infrastruktur. Som et samlende kulturelt kraftsenter vil Griegkvartalet legge grunnlag for ny kunstnerisk kreativitet og nye opplevelser for et større publikum.

Griegkvartalets koblinger til offentlig planverk

Prosjektet Griegkvartalet er forankret i Bergen kommunes kulturarenaplan 2019-2030, en plan som for øvrig også omtaler og understøtter utvikling av *klynger* for å styrke kulturaktørenes innovasjonsevner og samarbeid seg imellom. Kulturarenaplanen omtaler videre Bergens lange tradisjon i å satse på utvikling av byrom og offentlige plasser med målsetting om økt aktivitet, sosialisering og deltakelse. Griegkvartalet er et viktig svar på en slik ambisjon om god byromsutvikling.

Bergen kommune ved Byarkitekten lanserte våren 2019 Arkitektur og byformstrategi for Bergen.

ÅTTE PRINSIPPER FOR ARKITEKTONISK UTFORMING AV BYGG OG BYROM I BERGEN

VAKKER	01	HELHETLIG UTFORMING <i>Utform bygg og byrom ut fra en samlende idé som løser flere oppgaver og skaper merverdi</i>
	02	ESTETISK OPPLEVELSE <i>Skap rom som stimulerer, inspirerer og beriker våre sanselige og romlige opplevelser</i>
SÆRPREGET	03	SAMSPILL MELLOM BY OG NATUR <i>Styrk koblingen mellom bebyggelse og landskap, og bruk vegetasjon og vann som en ressurs</i>
	04	BYMILJØER MED EGENART <i>Bygg videre på stedets unike kvaliteter og kulturminneverdier, og utform identitetsskapende bygg og byrom</i>
INKLUDERENDE	05	VITALT BYLIV PÅ BAKKEPLAN <i>Utform bebyggelse slik at den stimulerer til aktiv bruk av gater og byrom, og øker opplevelseskvaliteten for fotgjengere</i>
	06	SOSIALT BÆREKRAFTIGE NABOLAG <i>Skap bygg og byrom som gir alle mulighet til å være aktive deltakere i fellesskapet, og som stimulerer til sambruk</i>
GRØNN	07	LAV ENERGI- OG RESSURSBRUK <i>Velg innovative og helhetlige energi- og klimaløsninger som gir høy arkitektonisk og miljømessig kvalitet</i>
	08	ENDRINGSDYKTIG BY <i>Planlegg for et klima og samfunn i endring ved å prioritere fleksible løsninger og optimalisere arealbruk</i>

ARKITEKTUR- OG BYFORMINGSSTRATEGI FOR BERGEN | UTKAST 01.04.2019

I denne fremheves åtte prinsipper for utforming av bygg og byrom i Bergen:

- **Helhetlig utforming – Utform bygg og byrom som ut fra en samlende idé som løser flere oppgaver og skaper merverdi**
- **Estetisk opplevelse – Skap rom som stimulerer, inspirerer og beriker våre sanselige og romlige opplevelser**
- **Samspill mellom by og natur – Styrk koblingen mellom bebyggelse og landskap og bruk vegetasjon og vann som en ressurs.**
- **Bymiljøer med egenart – bygg videre på stedets unike kvaliteter og kulturminneverdier, og utform identitetsskapende bygg og byrom**
- **Vitalt byliv på bakkeplan – utform bebyggelse slik at den stimulerer til aktiv bruk av gater og byrom, og øker opplevelseskvaliteten for fotgjengere.**
- **Sosialt bærekraftige nabolag – skap bygg og byrom som gir alle muligheter til å være aktive deltakere i fellesskapet, og som stimulerer til sambruk.**
- **Lav energi og ressursbruk - Velg innovative og helhetlige energi- og klimaløsninger som gir høy arkitektonisk og miljømessig kvalitet**
- **Endringsdyktig by – Planlegg for et klima og samfunn i endring ved å prioritere fleksible løsninger og optimalisere arealbruk.**

Griegkvartalet har som mål og visjon å legge rammene for et prosjekt som bygger på disse prinsippene.

I samsvar med Regjeringens nylig fremlagte stortingsmelding «Kulturens kraft» legger vi vekt på prosjektets potensiale som samlende møteplass for et bredt publikum, som styrker tilgjengelighet og formidling og derigjennom styrker samfunnets allmenndannelse. Vi snakker om et prosjekt med betydelig demokratiserende effekt for regionens kulturliv.

Det nye musikkteatret vil måtte få status som nasjonalt kulturbygg. Det overordnede målet med nasjonale kulturbygg er ifølge Kulturdepartementet nettopp å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Den nylig fremlagte melding om kultur og reiseliv peker på potensialet som ligger i kulturens kraft og attraksjon. Griegkvartalet som internasjonal møteplass vil være ett svar på en slik tenkning.

Kulturdepartementet arbeider nå med en stortingsmelding om barne- og ungdomskultur. Utvikling av samlende og fellesskapsbyggende kulturelle møteplasser som også inkluderer barn og unge vil her være en viktig utfordring. Planene for arenaklyngen Griegkvartalet illustrerer dette. Et nytt musikkteater- og konserthus med moderne formidlingsfasiliteter i tett naboskap med Grieghallen i kombinasjon med ny bruk av den tilliggende Nygård skole som arena for formidling og talentutvikling, herunder som ny lokasjon for Bergen kulturskole, vil representere et stort potensiale for økt satsning på kultur for og med barn og unge.

Griegkvartalet som samfunnsmessig investering

Griegkvartalet kan i likhet med tilsvarende store kulturprosjekter ikke betraktes ut fra bedriftsøkonomiske lønnsomhetskriterier. Investeringene må primært betraktes som et offentlig ansvar. Gjennomføring av prosjektet Griegkvartalet vil forutsette et aktivt engasjement på kommunalt og fylkeskommunalt plan. Prosjektet bør ikke minst være et konkret innspill fra Bergen og Vestland om statlig medvirkning til planlegging og realisering av et nasjonalt kulturbygg med et arenaformat som mangler helt i landets nest største by. Samtidig vil det i tråd med Bergens lange tradisjoner for god borgerånd også være naturlig å håpe på private gaver som del av finansieringen.

En av Griegkvartalets sentrale visjoner er at prosjektet vil gi betydelige samfunnsmessige gevinster både økonomisk, kunstnerisk og publikumsmessig gjennom samordnet bruk av tilgjengelige investerings- og driftsmidler og ved samordnet organisering av disse. I et utvidet samfunnsøkonomisk perspektiv kan Griegkvartalet med sin dimensjon, innholdsmessige mangfold og effektive samordning på drift og utvikling gi betydelige økonomiske synergier og ringvirkninger både lokalt, regionalt og nasjonalt. Investeringen vil ha effekt i generasjoner.

Samordning med økt fleksibilitet i bruk og bedre utnyttelse av eksisterende arenaer gir også en økt effekt av investeringene.

Griegkvartalet viderefører Grieghallens unike konsept med tanke på fleksibel utnyttelse av felles løsninger og infrastruktur på tvers av tradisjonelle fag og funksjonsskiller. Ytterligere styrking av dette kombinert med en «24/7» - tankegang og byutvikling vil kunne gi verdifull erfaringsoverføring og kunne ha verdi for andre større norske byer som ønsker kulturelt samvirke.

Som fremtidig referanseprosjekt vil Griegkvartalet fremste fortrinn være muligheten for tett integrering av flere institusjonelle kunstutøvere med mer uformelle, både smale og kommersielle utøvere og arrangementer, i ett samlet bygningskompleks som utnytter samme infrastruktur og driftsmidler og -organisasjon mest mulig effektivt.

Internasjonalt er kultur i dag en viktig drivkraft i økonomisk byutvikling og et kvalitetsstempel i den globale og regionale konkurransen om virksomheter og arbeidskraft.

De siste årene har det skjedd en kraftig konsentrasjon av nye investeringer i store kulturinstitusjoner i hovedstaden.

Dersom kunst- og kultursektoren skal bidra som en samlende og drivende kraft i utviklingen av Vestlandsregionen, er det viktig at man styrker institusjonenes rolle og finansielle muskler og ikke minst at den stedlige arena-infrastrukturen styrkes.

Griegkvartalet har som målsetting å videreutvikle og styrke Bergen og Vestlands nasjonale og internasjonale rolle som et levende kulturområde, et nasjonalt kunstnerisk og kulturelt kraftsenter med evne og mulighet til å utvikle innovasjon og fremtidsrettet samarbeid. Ny infrastruktur for opplevelser og kunstproduksjon blir her utviklet gjennom organisk videreføring av allerede foretatte investeringer.

ETTERSPØRSELSBASERTE BEHOV – BRUKERPERSPEKTIVET

BEGRENSNINGER I DAGENS ANLEGG

Musikkselskapet Harmonien er stadig, over 40 år etter åpningen, husets største bruker og leietaker, og følgelig den bruker som Grieghallen as ønsker å gi prioritet.

Grieghallen og Harmonien arbeider samtidig tett sammen og viser hverandre fleksibilitet for å optimalisere utnyttelsen av den store Griegsalen, til beste for Bergen og husets driftsøkonomi.

Det er av stor betydning for orkesterets kunstneriske utvikling og dessuten vanlig praksis at flere orkesterprøver finner sted i samme akustiske rom som konserten eller forestillingen holdes. Dette begrenser Griegsalens kapasitet til å kunne bli disponert for andre formål. Samtidig er Griegsalen landets største akustiske konsertsal (1643 plasser) og suboptimal for de deler av orkesterrepertoaret som forutsetter et noe mindre format og en mindre sal å fylle publikumsmessig.

I 2007 ble Bergen Nasjonale Opera etablert, og er nå BFOs nærmeste faste samarbeidspartner og Grieghallens nest største kunstneriske bruker målt i årlig omsetning.

Samtidig har sal og scene vesentlige funksjonelle begrensninger for opera/musikkteater:

- Scenen er for stor, scenografiene blir uforholdsmessige store og vanskeliggjør samarbeid med andre operahus.
- Salen har lite intimitet og gir ikke fullgode teatral opplevelser for publikum.
- Små side- og bakscener vanskeliggjør omrigg og veksling med andre arrangement og gjør at produksjonsperiodene blir suboptimale og ineffektive.
- Salen er vanskelig «å fylle» sanglig/vokalt på grunn av stor lengde og bredde i salen.
- Prøvefasilitetene i GH er for små og lite egnet.

Grieghallen må i dag avvise en rekke forespørsler om konserter, forestillinger og andre aktiviteter i Griegsalen. Kapasiteten er med andre ord periodevis sprengt.

Peer Gynt salen har fått en bedret funksjonalitet etter oppgraderingen i 2015 og et elektroakustisk lydanlegg ble installert i 2016. BFO og BFUng bruker derfor denne salen til enkelte prøver, prøvespill og andre arrangement gjennom sesongen. Det er likevel slik at salen har funksjonelle begrensninger som gjør den mindre egnet til regulær prøvevirksomhet gjennom året. Peer Gynt salen brukes dessuten jevnlig til konferansevirksomhet og mindre konserter.

Grieghallen har en unik posisjon i hjertet til bergensere flest og vestlendinger ellers. Dørterskelen inn oppleves lav for de aller fleste. Samtidig ble huset bygget i en tid der man var mindre opptatt av å utforme kulturbygget som en åpen og inviterende møteplass gjennom dagen og uken. Grieghallen fremstår derfor som lukket utenom arrangementstidene, uten de formidlings-, serverings- og servicefunksjoner man i dag forventer å finne i et moderne kulturbygg.

ANDRE KULTURARENAER I BERGEN 2019

Ser man Bergens kulturelle infrastruktur under ett, inkludert de øvrige byggeprosjekt i byens «kulturakse» som er under utvikling, ser man at byen mangler en arena av mellomstort format for musikkteater, opera, ballett, dans, konserter mv.

Arena	Kapasitet	Format	Scenehus	Bruksområde
Grieghallen	1600	Proscenium	Ja	Konsert/Teater
Musikkteater Griegkvartalet	1000	Proscenium	Ja	Konsert/Teater
Hovedscene DNS	450	Proscenium	Ja	Teater
Peer Gynt Salen	450	Black box	Ja	Konsert/Teater

Arena	Kapasitet	Format	Scenehus	Bruksområde
Rokeriet USF	1250	Konsertscene	Nei	Rockescene
Forum	1200	Proscenium	Nei	Kulturhus
Fana kulturhus	600	Black box	Nei	Kulturhus
Ole Bulls Scene	450	Proscenium	Nei	Revy
Det Vestnorske Teateret	400	Black box	Nei	Teater
Fyllingsdalen kulturhus	400	Black box	Nei	Kulturhus
Åsane kulturhus	400	Black box	Nei	Kulturhus
Sentraibadet	350	Black box	Nei	Teater
Studio Bergen	350	Black box	Nei	Teater
Teaterkjelleren DNS	200	Black box	Nei	Teater
Cornerteatret	200	Black box	Nei	Teater
Fyllingsdalen teater	180	Black box	Nei	Teater
Studio USF	100	Black box	Nei	Teater
Bergen Kjøtt	100	Konsertscene	Nei	Rockescene
Lillescene DNS	70	Black box	Nei	Teater
Lille Ole Bull	70	Revy	Nei	Revy

Tabellen under viser tilgjengelige arenaer i Bergen i 2019. Med unntak DNS og Grieghallen mangler alle scenehus,

NYE MULIGHET FOR VIRKSOMHET OG ARRANGEMENTER I NYE GRIEGKVARTALET

Med et nybygg som komplementerer Grieghallens nåværende funksjoner vil Grieghallens samlede fleksibilitet øke betraktelig. Total setekapasitet for Griegsalen, Peer Gynt salen og den nye musikkteater og ny prøvesal vil da bli om lag 3000.

Ved utbygging av ny konsertsal i Dovregubbens hall forsvinner det største kommersielle utleiearealet men funksjonen skal erstattes med nye fasiliteter med tilsvarende bruksformål.

Fremtidige brukere av den nye salen kan være (ikke uttømmende liste):

- Offentlig støttede kulturinstitusjoner som BFO, BNO, Festspillene i Bergen, Edvard Grieg Kor, BIT 20 Ensemble, Carte Blanche, Den Norske Opera & Ballett osv
- Private musikkteater- og konsertprodusenter som Bergen Live, Scenekvelder, Stageway, Unison, HiHat , osv
- Ad hoc brukere - amatører så vel som profesjonelle
- Kommersiell leietakere slik som konferanse- og messearrangører

Det nye huset skal ha mulighet for montering og prøving av produksjoner forut for en spilleperiode, og ha mulighet for vedlikehold, reparasjoner og tilpasninger av scenografier.

Det skal være mulig å demontere og mellomlagre en produksjon slik at konserter eller prøver for andre produksjoner kan gjennomføres mellom forestillingene for den aktuelle produksjon.

Det nye huset skal ikke ha en egen fysisk produksjonslinje, i den forstand at huset ikke skal romme verksteder for produksjon av dekorasjoner, kostymer osv.

En ser for seg de muligheter som i fremtiden kan gis for at musikaler settes opp for en lengre tidsperiode i den nye musikkteatersalen samtidig som Bergen Filharmoniske Orkester har sine prøver og konserter i Griegsalen og konferanser finner sted i Peer Gynt salen.

Eller motsatt: Når konsertarrangører vil leie Griegsalen for store konserter, kan Bergen Filharmoniske Orkester og Bergen Nasjonale Opera fremføre opera i den nye salen, eller orkesteret kan gi sine konserter tilpasset formatet der. Og ikke minst vil hele arenaklyngen ha syddende aktivitet rundt Festspillenes samlede programmering.

Med det nye husets moderne foajefasiliteter knyttet sammen med Grieghallens ikoniske foaje, skapes muligheter for åpne og levende møteplasser for publikum dagen og uken gjennom. Som et samlende kulturelt kraftsenter vil Griegkvartalet legge grunnlag for ny kunstnerisk kreativitet og nye opplevelser for et større publikum. Både institusjonelle og frie kulturaktører vil få nye utviklingsmuligheter. Næringsliv og organisasjonsliv får fleksible konferansefasiliteter. Griegkvartalet kan bli en kulturarena-klynge av internasjonalt format.

Grieghallen dekker i dag 25000 m².

Griegkvartalet vil gi nytt bidrag på 12500m² kulturarena + ca 5000m² messe- og kongressdel. Samtidig faller 3500 av dagens kombinerte messe- og parkeringsareal bort.

I fase 1 omfatter prosjektet i tillegg ca 1300m² i Nygård skole samt at deler av underetasjearealene i Grieghallen omdisponeres til publikumsfunksjoner som vrimle- og sammenbindingsarealer som knytter sammen nybygget og eksisterende bygg.

UTREDNING AV MARKEDSGRUNNLAGET FOR GRIEGKVARTALET

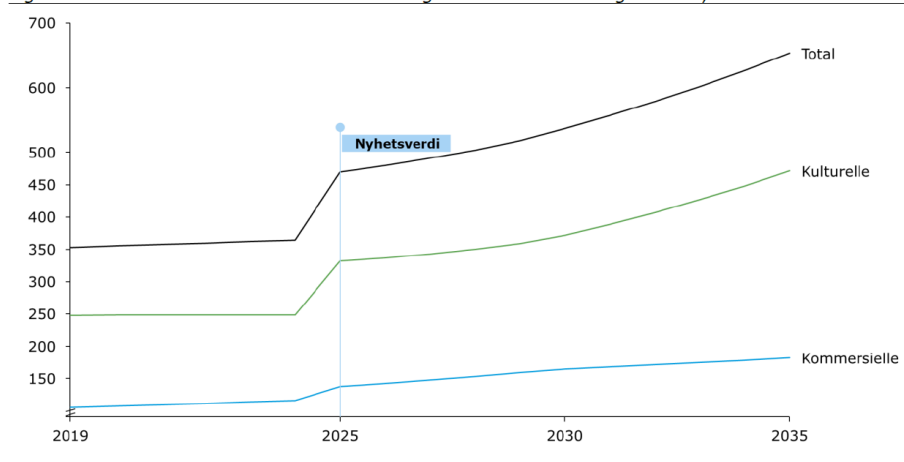
Rambøll Management Consulting (RMC) utførte i 2019 en utredning på hva som er det forventede markedsgrunnlaget for alle (både eksisterende og nye) aktiviteter i Griegkvartalet inklusive inntjeningspotensial. Markedsgrunnlaget inkluderer forventet markedsstørrelse og utvikling for de eksisterende og nye aktivitetene; vekstrater, forventede besøkstall, forventet inntjening, kunde profiler, markedsdrivere og overblikk over eksisterende og planlagt konkurranse.

Basert på analysen av markedspotensialet for gjeldende kulturelle og kommersielle arrangementer kan Rambøll konkludere med at det er et behov for større kapasitet/flere fasiliteter. En estimerer en total vekst i antall arrangementer på 35% (ca. 470 arrangementer totalt) innenfor det kulturelle segmentet (ca. 35%) og det kommersielle segmentet (ca. 35%) fra 2018 til 2025. Dette inkluderer det første året i scenariet der det nye Griegkvartalet står ferdigstilt i 2025. Hoveddriveren av veksten er det uttrykte behovet for fasiliteter (både et nytt mellomstort musikkteater og ledige fasiliteter for større kommersielle arrangementer), nyhetsverdien av et nytt bygg, samt introduksjon av musikaler.

Kategoriene innen kultur som ventes å ha flest arrangementer i 2025 er Orkesterkonserter og Underholdning, som representerer respektivt cirka 30% (ca. 95 arrangementer) og cirka 45% (ca. 145 arrangementer) av de totale estimerte kulturelle arrangementene til Griegkvartalet i 2025. Opera og ballett forventes å utgjøre ca. 10% i 2025. Kunder/arrangører innenfor det kommersielle segmentet uttrykker et klart behov for flere fasiliteter til å arrangere store arrangementer i kategorien konferanser, som videre støtter argumentet for stor etterspørsel etter fasiliteter. Dette gjelder især fasiliteter som har kapasitet til å holde større arrangementer med 700 deltakere eller flere.

Utover 2025 viser analysen et klart potensial i markedet for musikaler, som per i dag ikke utnyttes, da tilstrekkelig kapasitet mangler. Musikaler kan potensielt gi ytterligere cirka 10% vekst i antallet arrangementer arrangert i 2025, viser Rambølls estimeringer. Som vist i figur 1, er det estimert at de første ti år fra introduksjonen av musikaler, gir musikaler alene en vekst mellom 10-20%. Dette støtter videre argumentet om behov for mer kapasitet. Estimert vekst for antall arrangementer er sammenfattet i figur 1 nedenfor.

Figur 1 – Estimert vekst for antall kulturelle og kommersielle arrangementer, 2019-2035

A2 OM ROM OG FUNKSJONSPROGRAMMET

A2.0 GENERELT

Rom- og funksjonsprogrammet (RFP) beskriver hvordan funksjoner og aktiviteter i det nye Griegkvartalet kan plasseres og fungere godt sammen og hvilke arealer dette krever. Programmet består av et omfattende sett av anbefalinger og krav. Dokumentet er redigert for å gi transparens for alle som har medvirket og nytteverdi for det videre arbeidet med planlegging og prosjektering.

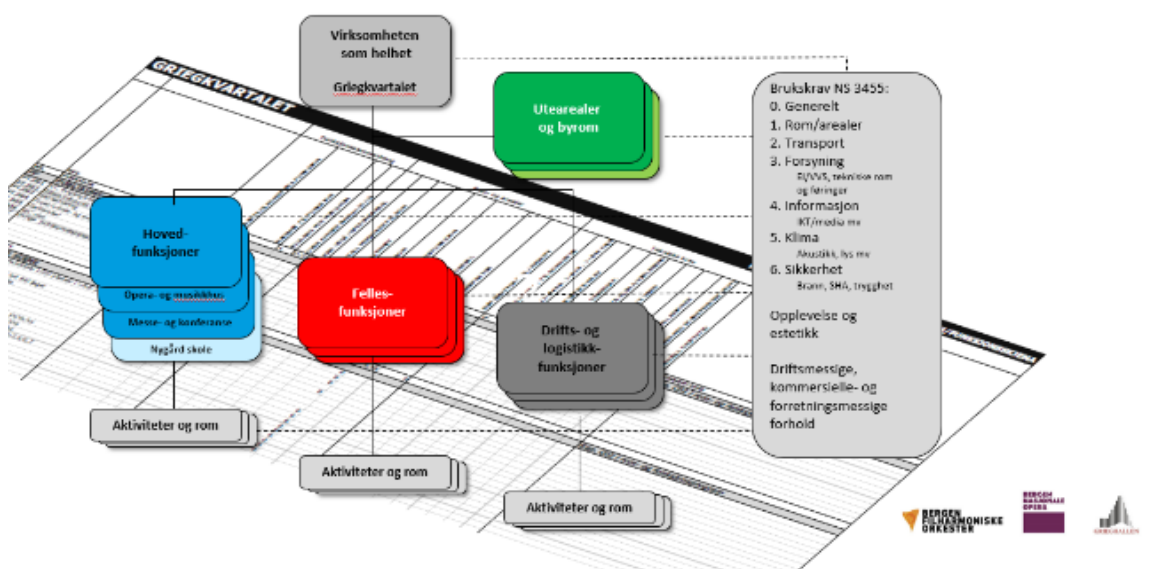
Brukernes og virksomhetens behov har vært styrende og avgjørende for dimensjonerende forutsetninger og krav.

Tomtens avgrensning og hensynet til omgivelsene og Grieghallen som ikonisk element i bybildet og som verneverdig bygning gir sterke føringer som påvirker hvordan funksjoner kan organiseres og fysisk «stables» .

Analyser utført parallelt med programmeringen har vist at rom og funksjoner får plass og lar seg organisere på den tilgjengelige tomten og at samlokaliseringseffektene blir positive. Nye Griegkvartalet har som hensikt å gi små avstander mellom alle funksjoner.

Programmet gir føringer som ivaretar funksjonsorganisering og dimensjonering, samtidig som det er handlingsrom for å utvikle og velge det beste konseptet for konkret fysisk disponering og design i de etterfølgende fasene av prosjektutviklingen.

A2.1 OM INNHOLD I ROM OG FUNKSJONSPROGRAMMET

I programmeringsarbeidet samler en inn, bearbeider, strukturerer og forvalter informasjon om

virksomhetens organisasjon, aktiviteter og behov. Programmet skal definere og synliggjøre bakgrunn og grunnlag for prosjektet, visjoner og mål, rammer for arealer og kostnader og ytre rammebetingelser gitt av tomt, eksisterende bygninger, planprosesser og andre myndighetsforhold.

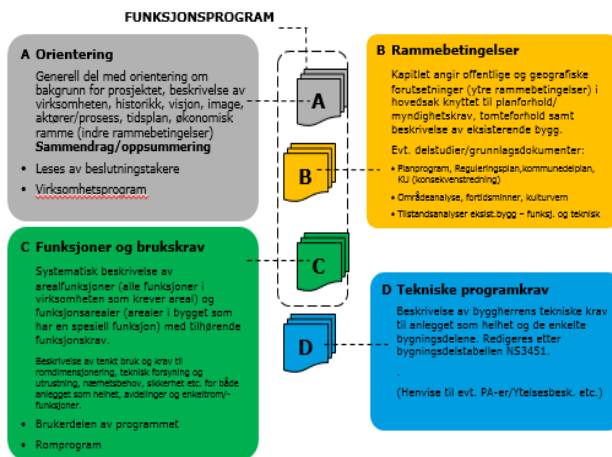
I programmeringsprosessen settes funksjonskrav både til virksomheten som helhet, hovedfunksjonsområder og til de ulike enkeltrom og funksjoner i det planlagte anlegget. Rommenes bruk, krav til arealer og utforming, nærhet mellom ulike funksjoner, beskrives og sammenstilles i rom- og funksjonsprogrammet. Det skal som utgangspunktet ikke angis konkret løsning i funksjonsprogrammet. Men der det gjennom overordnede føringer er gitt konkrete forutsetninger, vil programmet bygge på de rammene dette gir og beskrive dette som programkrav.

Gjennom prosessens fokus på organisasjonens og funksjonenes virkemåte har brukerne identifisert aktiviteter og kunstneriske føringer med tilhørende funksjonskrav.

RFP skal ha legitimitet hos alle berørte parter, og være tuftet på en forutsigbar og åpen prosess med brukere og premissgivere. RFP skal representere omforente krav til prosjektet og ha legitimitet fra forutgående informasjonsinnhenting, analyser, alternativvurderinger og beslutningsprosesser.

Programmet skal gi best mulig grunnlagsmateriale relatert til rom og funksjoner for videre prosjektfaser; Designkonkurranse, planprosess, prosjektering og bygging.

A2.2 REDIGERING OG INNDELING AV RFP

Rom- og funksjonsprogrammet redigeres i tre hovedkapitler (+ vedleggsdel) i.h.t NS 3455 Bygningsfunksjonstabellen.

Kap. A er generell del og sammendrag der det orienteres om bakgrunn, historikk, mål for prosjektet, organisasjon og prosess mv.

Kap. B angir rammebetingelser, i hovedsak knyttet til myndighetskrav, tomteforhold, eksisterende bygg, miljø, UU mv

Kap. C beskriver brukerprosess, funksjoner og brukskrav for anlegget som helhet, ulike funksjonsdeler og enkeltrom.

Teknisk del (evt kap D) inngår i skisseprosjektet.

A3 ORGANISERING OG BRUKERMEDVIRKNING

A3.0 OM PROSESSEN

Denne fasen i prosjektet startet i januar 2019. Det er gjennomført prosjekt- og programmeringsmøter i en møteserie på 1-2 møter i måneden fra januar til oktober.

Møtene har vært kombinerte programmerings- og prosjekteringsmøter knyttet til utvikling av skisseprosjekt for Griegkvartalet.

Under gjengis plan for overordnet prosjektgjennomføring.

Det er gjennomført befaring til DNO&B i Oslo samt i Grieghallens ulike lokaler.

8. april ble det arrangert en workshop med deltagelse fra ulike offentlige interessenter som Bergen kommune/byutvikling, byantikvar, byarkitekt samt Fylkeskonservator. Hovedtema i wokshopen var primært byplanforhold/ byrom og forholdet til Grieghallen.

Det var aktiv deltagelse og en generell positiv respons fra deltakerne. Kommentarer fra de offentlige instanser var konstruktive og gode. Oppsummert var viktigste tilbakemelding at:

- Prosjektet og byrom må gi gode kvaliteter tilbake til byen både i utforming og i opplevelser.
- Det overordnede konseptet må spesifiseres tydelig i studien. Svaret på sentrale spørsmål må tydeliggjøres:
 - Hvorfor det er behov for akkurat denne type musikkisal
 - Hvorfor lokalisering ved Grieghallen er det beste alternativet; fleksibilitet/ drift / klynge mm.
 - Annen merverdi for byen ved denne lokaliseringen; byromsforbedring/øket byliv etc.

Det er gjennomført oppfølgingsmøter med Fylkeskonservator og byarkitekt med oppdatering av status prosess og prosjektutvikling sommeren 2019 og Griegkvartalet deltok i workshop om ny bruk Nygård skole i september 2019.

Griegkvartalet brukermøte

Griegkvartalet workshop offentlige interessenter 08.04.2019

A3.1 Prosjektorganisasjon

Oppdragsgiver og oppdragsgiverrepresentanter:	Stiftelsen Musikksekskapet Harmonien Bernt E Bauge
	Stiftelsen Bergen Nasjonale Opera Olaf Mackenzie
	Grieghallen AS Olav Munch
Oppdragsgivers styringsgruppe:	Stiftelsen Musikksekskapet Harmonien Egil H Sjursen
	Stiftelsen Bergen Nasjonale Opera Harald V Hove
	Grieghallen AS Agnar Langeland
Brukerrepresentanter:	Stiftelsen Musikksekskapet Harmonien Lars Inge Haugen
	Stiftelsen Bergen Nasjonale Opera Odd Halstensen
	Grieghallen AS Rolf Skogstrand Trond Olav Strømme
Prosjekt- og prosessledelse:	Rambøll i Norge AS
	Lars Jarle Nore Torstein Skauge Arne-Magne Fjeld (til 19-06) Tore Fauskanger (fra 19-08)

PROSJEKTERINGSGRUPPE SKISSEPROSJEKT GRIEGKVARTALET

Rambøll Norge AS	PGL	Arne Magne Fjell/Tore Fauskanger
	PROGRAM	Lars Jarle Nore
	ARK	Torstein Skauge
		L.J. Nore / Erling Gaard Pedersen
		Miao Teng / Ali Heshmati
	LARK	Else Dybkjær
	RIB	Mualla Haider
	RIBR	Petter Aarbø
	RIAKU	Raf Orłowski / Michael Fort / Lars Boberg Hov
	RIV	Trond Alvestad
	RIE	Arnstein Dale
	PLAN	Bente Karlsen
	Trafikk og veg	Paul Valheim Skarsvåg
	Teaterteknikk	AIX v/Torsten Nobling
	GEO	Multiconsult v/ Rune Tyssebotn

Utførte utredninger i skisseprosjektet.

<p>BYGGEPROGRAM: Krav til rom og funksjoner, tekniske arealer</p> <p>AKUSTIKK: Dimensjonerende kriterier for salen</p> <p>SCENETEKNIKK: Dimensjonerende kriterier for sal og sceneområde, scenetårn</p> <p>TRAFIKK: Trafikksituasjon, tilkomst på plassen, parkering</p> <p>LOGISTIKK: Tilkost for Inntransport til musikk sal og messeareal, publikum, rømning etc.</p> <p>BRANNTEKNIKK: Dimensjonering av rømningsveier</p> <p>GEOTEKNIKK: Vurdering av handlingsrom for byggegrupp/ arealutvidelse under bakken</p> <p>BYROMSANALYSE: Endringspotensiale for byrommene</p> <p>NYGÅRD SKOLE: <u>Idéprosjekt</u> for ny bruk og kobling mot Grieghallen</p>	<p> </p>	<p> </p>
---	--	--

RAMBØLL Bringe ideer. Satt inn i virkeligheten.

A4 TID/FREMDRIFT

A4.0 Generelt

Overordnet plan for fasegjennomføring av programmering og skisseprosjekt fra januar til oktober 2019

Videre fremdrift for prosjektet vil avhenge av flere faktorer og i hvilken rekkefølge disse kan gjennomføres. Området må omreguleres, det skal arbeides med finansiering og det skal gjennomføres en arkitektkonkurranse. Det vil også være av vesentlig betydning hvordan tiltaket blir mottatt i opinionen.

A4.1 Reguleringsarbeid

Den brede demokratiske behandlingen for å kunne gjennomføre tiltaket på Edvard Griegs plass vil skje gjennom reguleringsprosessen.

Det må utarbeides en reguleringsplan med konsekvens-utredning for tomt og løsningsvalg. Det vil da være krav om først å utarbeide et planprogram. Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, den videre planprosessen, opplegget for medvirkning og behovet for utredninger. Planprogrammet skal på høring og vedtas av byrådet.

Det anbefales at man får vedtatt planprogrammet før arkitektkonkurransen, og at selve reguleringsplanen utarbeides etter konkurransen. Fordelen med denne rekkefølgen er at prosjektet forankres hos plan- og bygningsmyndigheten og høringsinstansene før man setter i gang arkitektkonkurransen. En annen fordel er at man gjennom høring av planprogrammet kan få viktige innspill/føringer til prosjektet, som må tas med inn i programmet for konkurransefasen.

Endelig reguleringsplan, fase 2, kan starte opp etter at plan- og designkonkurransen er avholdt og løsning for prosjektet er valgt. På denne måte kan en jobbe effektivt og sikre god fremdrift for prosjektet.

Dersom en etter høring av planprogrammet kommer frem til at prosjektet trenger en ytterligere prosess myndighetsmessig for å være forankret og avklart for en plan- og designkonkurranse, er det mulig å føre det nåværende skisseprosjektet frem til 1.gangs behandling av reguleringsplanen. Behandlingen her vil gi en mer detaljert tilbakemelding og vurdering av prosjektets muligheter. I dette tilfelle ville resultatet av en plan- og designkonkurranse bli lagt til grunn for 2.gangs behandling av reguleringsplanen.

Med de bindinger som allerede ligger i oppgaven når det gjelder plassering på tomten og plassering størrelse på byggets hovedelementer bør dette være mulig. Disse forholdene bør drøftes med Bergen kommune.

A4.2 Plan- og designkonkurranse/prosjektkonkurranse

Det er forutsatt at den endelige utformingen av musikkteaterprosjektet er skal skje gjennom en

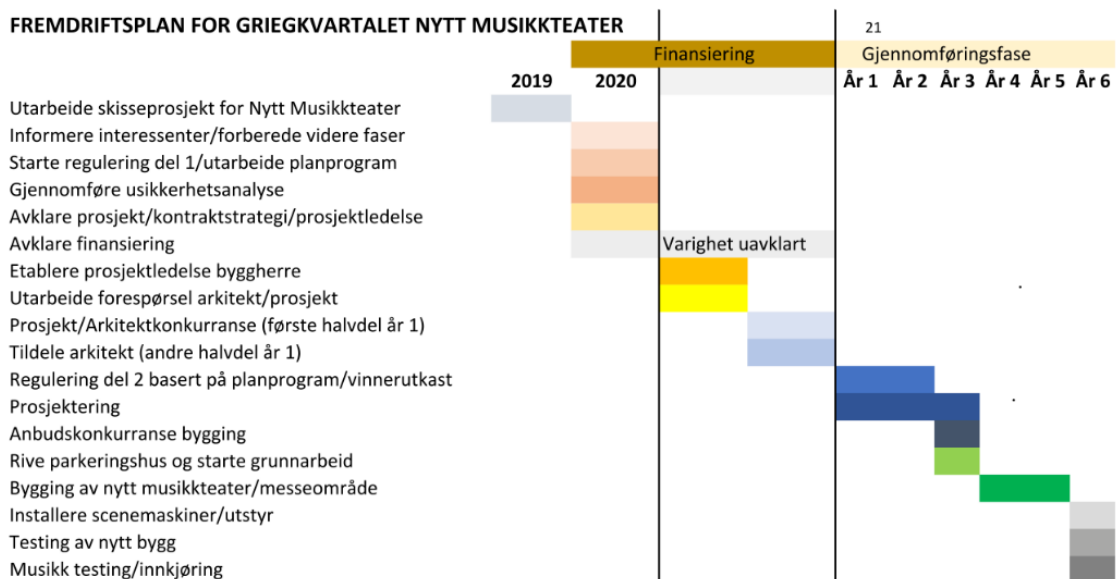
plan- og designkonkurranse. Det må her avklares når og i hvilken form en slik konkurranse skal gjennomføres.

Før gjennomføring av en konkurranse bør imidlertid tiltaket være nærmere forankret både når det gjelder myndighetsavklaring og finansiering. En konkurranse vil medføre store kostnader for mange parter og må være realistisk fundamentert.

A4.3 Tid-Gjennomføring

Det er foreløpig ikke tatt noen beslutninger på hvordan prosjektet vil bli gjennomført. Det finnes en rekke ulike gjennomføringsmodeller som kan være aktuelle. Dette vil kunne påvirke detaljer i planen. Oppstart av gjennomføringsfase avhenger når finansiering vil være på plass og når regulering og plan- og designkonkurransen kan gjennomføres.

Figuren under eksemplifiserer tidsplanen i en entrepris-gjennomføring. Det er her tatt utgangspunkt i at en etter vedtatt planprogram gjennomfører en plan- og designkonkurranse. Vinnerprosjektet fra konkurransen danner basis for gjennomføring av reguleringsplanen. Etter godkjent regulering videreutvikles prosjektet for rammesøknad/ anbud for at en kan inngår avtaler med relevante entreprenører for bygging. Fremdriftsplanen under viser at dersom det kan skaffes delfinansiering for gjennomføring av en plan- og designkonkurranse før prosjektet er fullfinansiert vil en kunne spare tid sammenlignet med om en må vente på en fullfinansiering.

A5 ØKONOMI

Basert på skisseprosjektet utarbeidet parallelt med rom- og funksjonsprogrammet er det stipulert en prosjektkostnad for Griegkvartalet på 1,5 MRD NOK (inkl. inventar og teaterteknisk utstyr, ekskl. tomt/utkjøp parkering) Dette er basert på 17.500m² BTA nybygg og ca 1300m² ombygging i eksisterende bygg, ref hovedarealprogram i Kap A6. I Nygård skole er kun portbygget og den lavere bebyggelsen nærmest Grieghallen inkludert. Med full ombygging av Nygård skole må det regnes med 400-500 MNOK i tillegg.

A6 PROGRAM- OG AREALSAMMENDRAG

Musikkteatersal

Programmets hovedfunksjon er en musikkteatersal i hesteskoform med optimale forhold sceneteknisk og akustisk for opera, musikaler, ballett og konserter.

Salen dimensjoneres for minst 1000 personer. Dette er et sal- og sceneformat som Bergen og Vestland i dag mangler.

Den nye musikkteatersalen skal være **for alt og alle**. I det ligger **stor grad av flerbruk og sambruk**. Salen med tilhørende støttefunksjoner skal også gi rom for et mangfold av andre musikalske og sceniske uttrykk. Nedre del av sal kan få flatt gulv slik at sal sammen med scenene også kan brukes til konserter med stående publikum, banketter, konferanse og andre typer arrangementer. (se figur side 33)

Nye messe og utstillingsarealer

I tillegg omfatter programmet nye messe- og utstillingsarealer som kompensasjon for arealene som går tapt i dagens Dovregubbens Hall. Dette vil bidra til at Grieghallens attraktivitet som konferanse- og messearrangør kan bibeholdes og videreutvikles, til beste for Bergen og for Grieghallens driftsøkonomi.

Publikums- og fellesfunksjoner

Hovedfunksjonene bindes sammen med transparente og utadvendte fellesområder som sammen skal skape en samlende møteplass for Bergen og Vestland som er tilgjengelig for publikum store deler av døgnet. Dette omfatter foajeområder, restaurant, andre serveringssteder, mediatek, musikkbutikk og ulike hvilepunkter og sosiale møteplasser. Disse ønskes koblet sammen innvendig med den nåværende Grieghallens ikoniske foaje.

Byrom – Nygård skole

Sammen med utvikling og ny bruk av Nygård skole vil det samlede anlegget Griegkvartalet skape nye attraktive byrom og uteoppholdsarealer med gode muligheter for bylivsaktiviteter.

Sambruk og integrasjon av funksjoner i nybygg og eksisterende bygg

Integrasjon av funksjonene gir et potensial for betydelige besparelser på arealbruk og på investering og drift.

Rom- og funksjonsprogrammet for det nye musikkteatret er dimensjonert med en forutsetning om å dra fordel av allerede eksisterende rom og funksjoner i Grieghallen.

Hovedarealprogram

Hovedarealprogrammet er oppsummert i tabellen under.
For detaljer om rom, funksjoner og arealer se Kap C

HOVEDFUNKSJON	KODE/KAP	Areal (NTA)	
PUBLIKUMS- OG FELLESEFUNKSJONER	PF/C01	2750	
SAL OG SCENE	SC/C02	3320	
PRØVESALER	PR/C03	530	
ARTISTFASILITETER	AR/C04	280	
MESSE- OG EVENTAREALER	ME/C05	4080	
ADMINISTRASJON	AD/C06	0	Eksist. bygg (GH/NS)
LOGISTIKK OG DRIFT	LD/C07	360	
TEKNISKE ROM	TE/C08	1240	
SUM PROGRAMAREALER NYBYGG		12560	Netto NTA
SUM PROGRAMAREALER NYBYGG		17500	Brutto BTA
EKSISTERENDE BYGG		1300	Brutto BTA
SUM TOTALT		18800	Brutto BTA

Samlet nettoareal nybygg er programmert til 12560m² NTA

Arealer til kommunikasjonsarealer som korridorer, trapper, heis, mv. samt konstruksjons- og veggarealer er lagt til som påslagsfaktor.

Samlet byggeprogram – inkludert kommunikasjon og konstruksjonsarealer vil kreve et **bruttoareal BTA** nybygg på **ca 17 500 m²**.

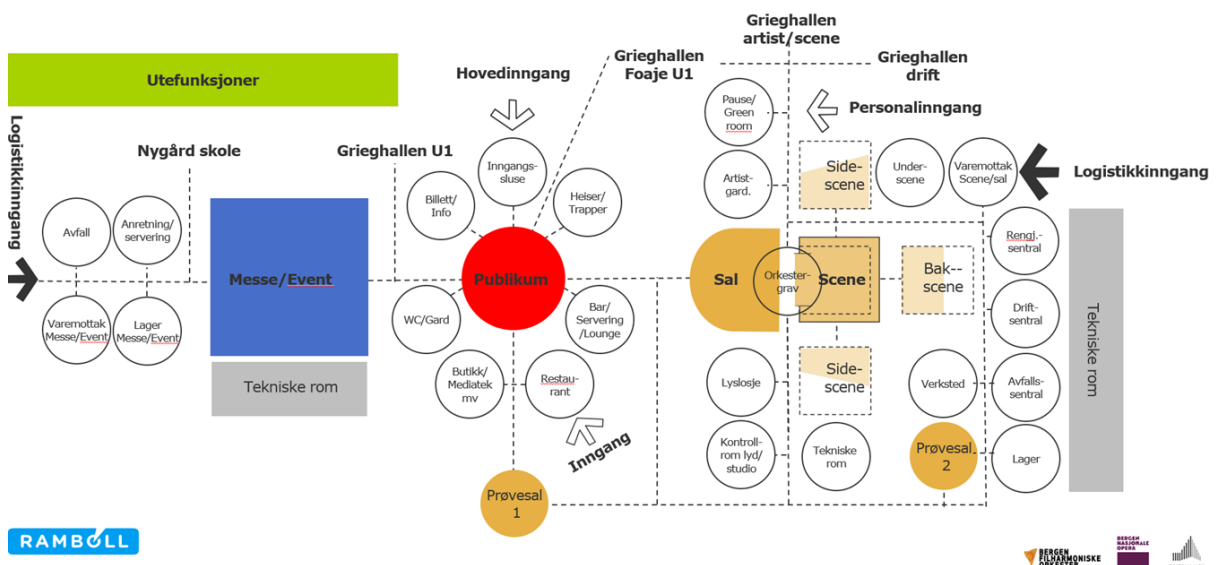
Dette fordeler seg på en kulturdel på ca 12.500m² og messe- og event på ca 5000m² BTA

I tillegg kommer arealer i eksisterende bygg.

Det er gjennom skisseprosjektfasen vurdert behov for ca 800m² netto programareal (tilsvarende ca 900m² brutto BTA) i Grieghallen (GH). I Nygård skole berøres ca 300m² NTA/400m² BTA til programfunksjoner til fellesfunksjoner og messe.

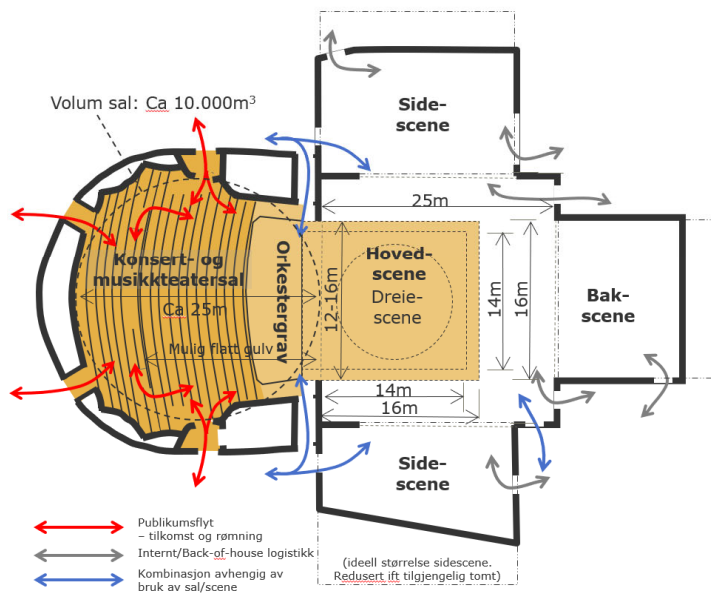
Samlet ca 1300m² BTA i eksisterende bygg.

Øvrige deler av Grieghallen og Nygård skole er ikke forutsatt berørt i dette prosjektet.

Figuren over er et funksjonsdiagram som viser hovedprogramfunksjoner og relasjoner mellom disse.

DESIGNFORUTSETNINGER SAL/SCENE

SAL

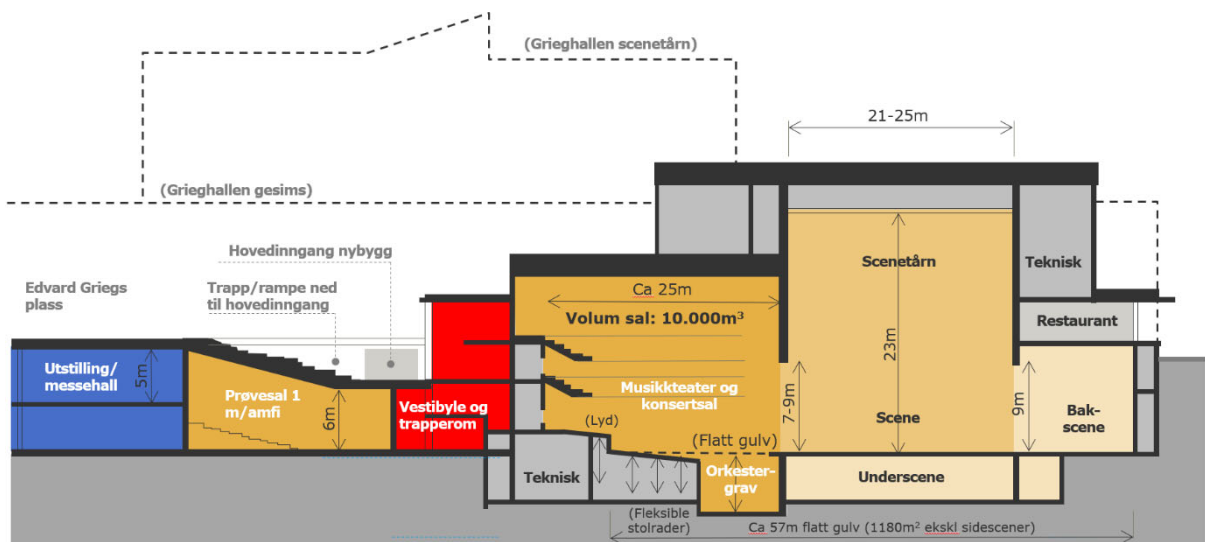
- Publikumskapasitet sal: Minimum 1000 personer
- «Hesteskoformet» planmønster med to gallerier over et skrånende salsgulv. God nærhet og øyekontakt mellom sceniske utøvere og publikum
- Akustikk vs volum sal: Minimum 9-10 kubikkmeter pr person = 10.000 m³
- Fleksibel bruk: Gulv sal kan gjøres om til flatt gulv i nivå med scene

SCENE

- Hovedscenen skal hovedsakelig brukes i tre ulike format:
 - Prosceniumsteater med spilleareal netto 14x14 meter.
 - Scenegulv konsertsal med orkesterkabinett med fritt gulv på netto 16x16 meter.
 - Bruk som konsertsal uten orkesterkabinett (evt. i kombinasjon med flatt salsgulv)
- Orkestergrav 100 personer.
- Prosceniet skal kunne varieres i bredden fra 12 til 16 meter (ved konserter uten sideinndekning) og 14 meter (ved sceniske fremførelser) og i høyden fra 7 til 9 meter.
- Scenetårnet skal ha en fysisk bredde på 25 meter innvendig, dybde minst 21 meter.
 - Ved utvidet dybde til 25 meter kan volumet bakerst i scenetårnet utnyttes som et vertikalt lager til f.eks. ballettgulv og himlinger til et orkesterkabinett mv
- Dreiescene 12m, og som skal være flyttbar til bakscenen.
- Ballettgulv, 16x16m, som skal kunne lagres i deler i scenetårnet
- Sidescener/bakscene. Ideelt – samme størrelse som hovedscene. Må her tilpasses tomtegeometri.
- Fri høyde sidescener 9 meter.

Figurene over og under viser de mest kritiske program- og designforutsetningene for prosjektet.

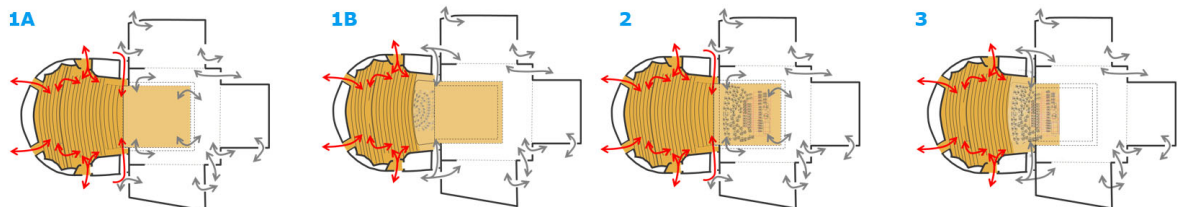
DESIGNFORUTSETNINGER - LENGDESNITT

Fleksibilitet i bruk

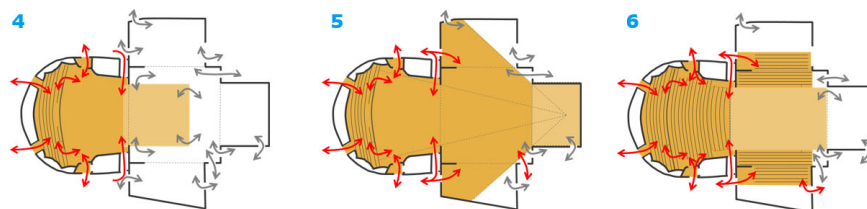
Den nye musikkteatersalen skal være for alt og alle. I det ligger stor grad av flerbruk og sambruk. Salen med tilhørende støttfunksjoner skal også gi rom for et mangfold av andre musikalske og sceniske uttrykk.

Nedre del av sal kan få flatt gulv slik at sal sammen med scenene også kan brukes til konserter med stående publikum, banketter, konferanse og andre typer arrangementer. Figurene under illustrerer noen bruksalternativer.

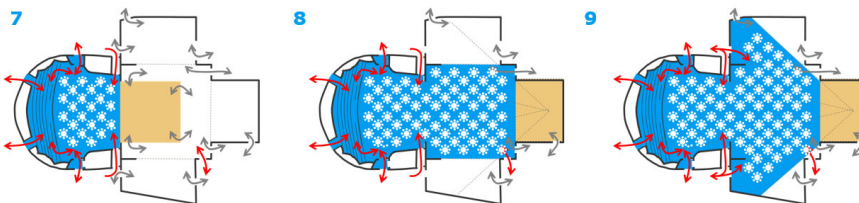

Hovedscenen skal hovedsakelig brukes i tre ulike format:

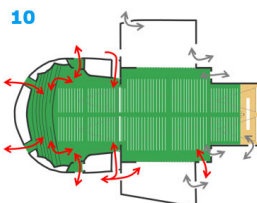
1. Prosceniumsteater med spilleareal netto 14x14 meter. (1A med ekstra stolrader 1000 + 140 plasser og 1B 1000 og orkestergrav)
2. Scenegulv konsertsal med orkesterkabinett med fritt gulv på netto 16x16 meter. (1140 personer)
3. Bruk som konsertsal uten orkesterkabinett (evt. i kombinasjon med flatt salsgulv) (1000 personer)

4. Stående publikum flatt gulv sal (600 personer flatt gulv + 600 på gallerier = 1200 personer)
5. Stående publikum gulv sal + scene og sidescener 2500 personer (evt +600 på gallerier)
6. Sal 1140 + (Sittende) publikum på sidescener (500) = 1640 personer

- 7-9: Flatt gulv sal og scener. Bruk som bankettsal 7: Sal 180-200 plasser. 8: Sal + scene: 550 plasser. 9: 650 plasser
Med langbord: Mulig med bankett for ca 1000 personer (8. 1180m² og 9. 1500m² gulvflate)

- 10: Flatt gulv sal og scene. Bruk som konferansesal 1180m² – ca 800-900 personer.
Uten bord 1200 personer + evt. amfier og gallerier sal = 1500 personer)

B RAMMEBETINGELSER – TOMT OG MYNDIGHETER

B0 GENERELT/BAKGRUNN

B0.1 Tomt

Anlegget ligger i Bergen sentrum, i Bergen kommune. Grieghallen har adresse Edvard Griegs plass 1. Bygget ligger mellom Lars Hilles gate i Nord, Nygårdsgaten i sør, Strømsgaten i øst og Nina Griegs gate i vest. Tomten er eiet av Bergen kommune.

B0.2 Tilkomst og parkering

Edvard Griegs plass har i dag tilkomst fra Nygårdsgaten. Ved rigging til messer og for levering av til scener mv parkerer i dag trailere på plassen mellom paviljongene.

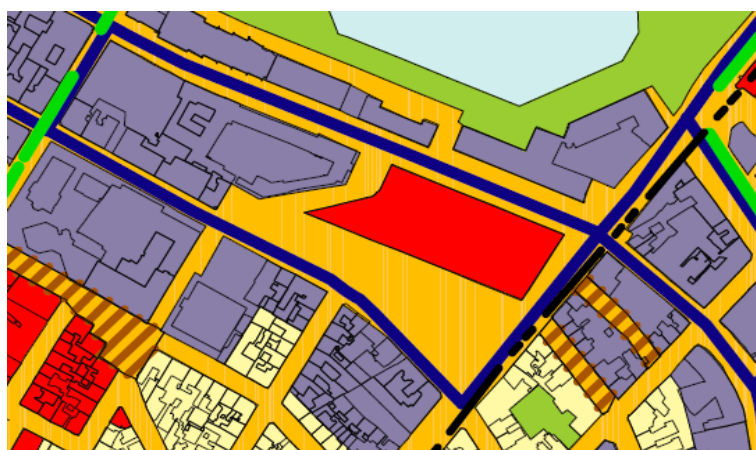
Det er nedkjøringsrampe på Nina Griegs plass mellom Nygård skole og inngangspartiet for Grieghallen. Denne benyttes for teknisk service og levering til underetasjen i Grieghallen samt internparkering.

Det er nedkjøring fra Lars Hilles gate til dovregubbens hall og P-hus under Edvard Griegs plass. Utkjøring skjer fra rotunde ved Strømsgaten.

B1 OFFENTLIGE BESTEMMELSER

B1.0 Kommunedelplan for Bergen sentrum

Grieghallen er kommunedelplanen avsatt til formål offentlig formål. Edvard Griegs plass er satt av til formål Gangarealer med byromsbruk. Nygård skole er avsatt til Blandet sentrumsformål.

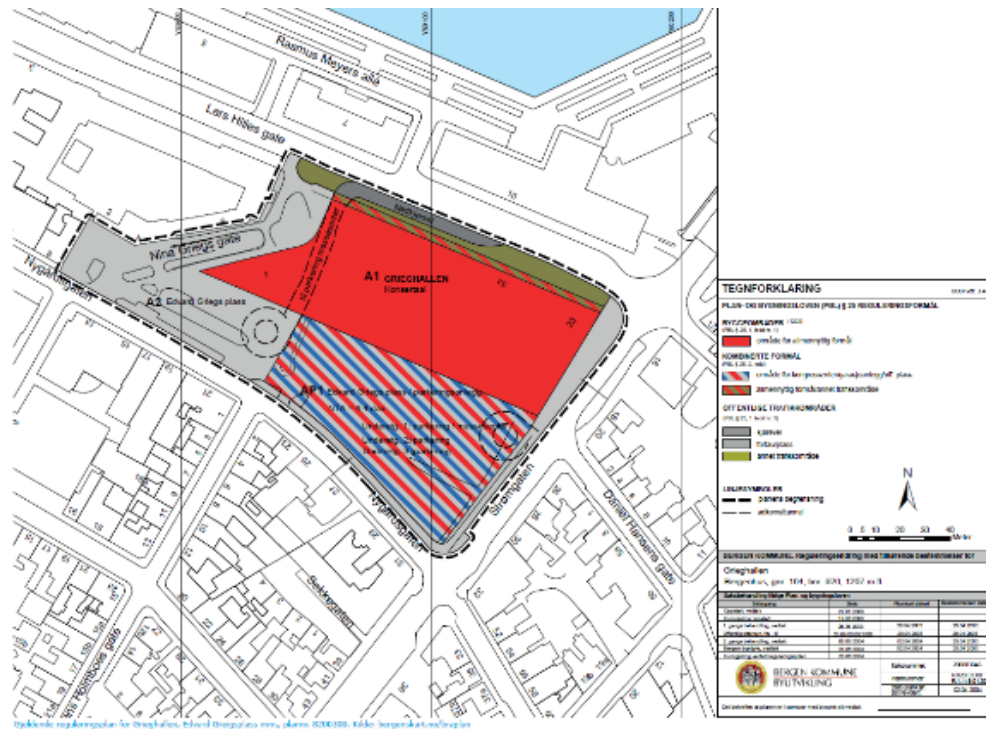
B1.1 Reguleringsplan

Plannr. 8200300. Grieghallen, Edvard Griegsplass mm.

Reguleringsplanen for området ble vedtatt i mai 2004. Planområdet er satt av til område for allmennyttig formål og område for kongressenter/garasjeanlegg/offentlig plass.

Aktuelle føringer for uteoppholds plass

- Plassen skal representere en verdig forgård til Grieghallen
- Inngå som en del av sentrums byromsbruk av høy kvalitet
- Ivareta gangdragene som følger Nygårdsgaten, Lars Hilles gate og Strømgaten, samt gjennomgang Nygårdsgaten/Lars Hilles gate ved Nina Griegs gate.
- Uteanleggene skal være ferdigstilt samtidig med at parkeringsanlegget tas i bruk

B1.2 Arbeidsmiljøkrav

Arbeidstilsynets krav vil være gjeldende for byggets faste og midlertidige arbeidsplasser. Artister, teknisk personell, driftspersonale og administrative ansatte skal ha tilfredsstillende arbeidsforhold i hht Arbeidstilsynets krav. Dette gjelder blant annet tilgang til garderobes, pause- og spiserom.

Størstedelen av nybygget er planlagt å ligge under bakken. Det gjør at det vil være lite dagslysarealer i anlegget. I tillegg er det for mange av funksjonene i prosjektet en forutsetning at disse er uten dagslys. Det forutsettes at størsteparten av personalrommene og rom med dagslyskrav for anlegges faste driftsstab og administrasjon beholdes i eksisterende Grieghallen.

B1.3 Krav fra mattilsynet ved servering og restaurantdrift

Ved frembud av mat vil kravene til mattilsynet gjelde. Det er planlagt restaurant og serveringssteder i anlegget som må utformes og driftes i samsvar med dette regelverket. Dette gjelder eksempelvis skisse mellom rene og skitne soner, garderobeforhold, fettutskillere, varelevering og oppbevaring, håndtering av avfall, temperaturkrav, vaskbare flater mm.

B1.4 Fortidsminner/kulturhistoriske hensyn/bygningsvern

Både Grieghallen og Nygård skole er bygninger med stor arkitektonisk og vernemessig verdi.

Nygård skole ble fredet av Riksantikvaren i 1993. Fredningen omfatter både skolegården, eksteriøret og to trapperom med korridorene mellom dem.

B1.5 Teknisk forskrift

For et nybygg vil de til en hver tid gjeldende byggeforskrifter være gjeldende.

B1.6 Universell utforming

I byggeteknisk forskrift (TEK17) § 12-1. Krav til planløsning og universell utforming av byggverkheter det: *Byggverk for publikum og arbeidsbygninger skal være universelt utformet slik det følger av bestemmelsene i forskriften, med mindre byggverket eller deler av byggverket etter sin funksjon er uegnet for personer med funksjonsnedsettelse.*

Regelverket og tilhørende veiledere setter blant annet krav til tilkomst, oversikt og orienterbarhet og romdimensjonering.

Målsetningen med universell utforming er å skape mest mulig like vilkår for alle brukere: Alle skal tilgodeses, ingen skal diskrimineres, og den universelt utformede løsningen skal være den det er mest naturlig å bruke.

B2 TOMT - NABOFORHOLD/OMGIVELSER**B2.0 Tomteanalyse****Et mangfold av byrom**

Ved første øyekast er byrommet langs sørfasaden av Grieghallen det store byrommet; den urbane møteplassen. Når en kikker nærmere på kart og ikke minst beveger seg i området, er det tydelig at byrommet ved Griegkvartalet består av fl ere byrom med hver sin karakter og skala.

Edvard Griegs plass nord

Dette byrommet danner hovedinngangen til Grieghallen og fungerer som adkomstplass og utendørs mingleområde for Grieghallen.

Rommet skjermes av en rekke trær mot Nygårdsgaten så vel som begrønnes av tre frittstående japanske kirsebærtrær midt på plassen.

Edvard Griegs plass syd

Dette byrommet ligger separert fra hovedinngangen av den røde bygningen (billettkontor og tilgang til/fra parkeringskjelleren).

Byrommet er stort og utflytende og fungerer som logistikkområde for varer mm. til Grieghallen og er lite benyttet av publikum. Benker langs fasaden, en liten hevet fl ate - en scene – samt særegen lysarmatur er byrommets elementer. I nordenden av byrommet ligger en liten plass som danner hovedatkomst til Nygård skole. Stedet bærer mer preg av gate/vei/parkeringsareal enn egentlig plass og det kan se ut som om den tidligere har inngått i gatestrukten, som forlengelse av Herman Foss' gate.

Overdekket uterom

Rundt hele Grieghallen er det mulig å bevege seg under tak. En er her både skjermet for vær og vind, samt - langs den nordvendte fasaden - hevet over trafikken.

Vannpassasjen - Nina Griegs gate

Mellom Edvard Griegs plass og Lars Hilles gate er et lite byrom, som utgjør koplingen mellom Grieghallens to langsider. En stor fontene/ vannspeil gir rommet identitet og minsker trafikkstøyen.

Nygård skole

Byrommet er vel avgrenset av bebyggelsen hele veien rundt. En guttefontene (1927) byr velkommen. Med dens plassering i Byrommet defineres av den omkringliggende bebyggelse så vel som gatene.

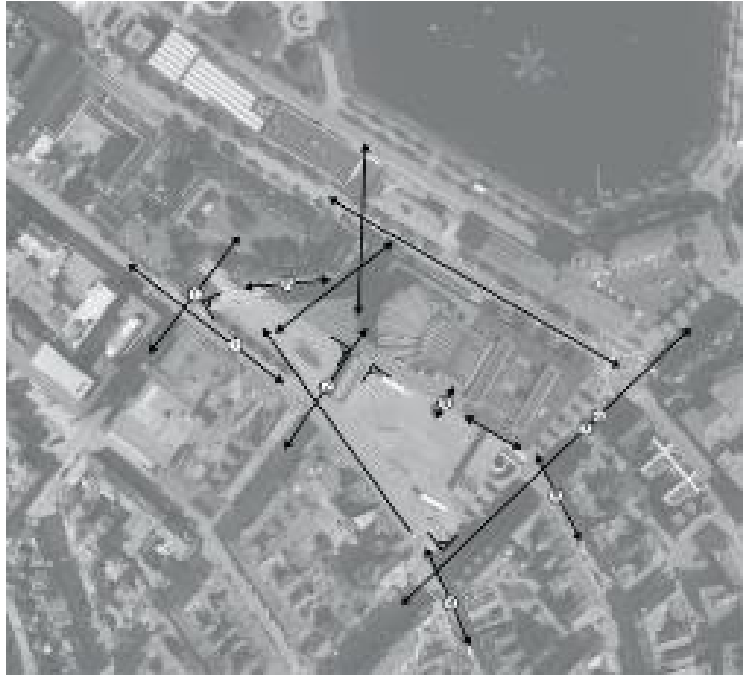
Bygningene

Bygårdene har varierende høyder, fra 1 til 6 etasjer. Grieghallens hovedskip har en høyde på 14 m. Scenebygget er 32 m høyt til topp tak, mens Nygård skole varierer mellom 6 meter og 26 m.

Med varierte høydeforskjeller, fremstår byrommene mellom veggene forskjellige i skala og dermed menneskelig forståelse og tilhørighet.

Funksjon

Området består hovedsaklig av næringsbygg og boliger/bygårder. Herutover Grieghallen og Nygård skole. Disse to gir området en kulturell karakter. Musikk, dans, underholdning er i høysetet.

Siktlinjer og landemerke er byens visuelle sammenheng.

Landemerke

Grieghallen er et landemerke i seg selv. Det karakteristiske taket er gjenkjennelig fra flere plasser rundt om i byen.

Siktlinjer

De fleste siktlinjene følger gatestrukturen. Derutover er det visuell kontakt til byrommet i Griegkvartalet fra Byparken via vannrommet og under utkragningen ved hovedinngangen i spissen. Den åpne plassen gir synlighet for hele vestfasaden på Grieghallen.

Bevegelseslinjer

Gående krysser i dag byrommet på kryss og tvers. Og på alle tider av døgnet.

Fotgjengerfelter finnes det flere av rundt i området. Deler av Lars Hilles gate (langs Grieghallen og mot sør) har markert dobbelt sykkelfelt. Nygårdsgaten utgjør en missing link i sykkelvegnettet fra Christies gate til hovedsykkelruten ved Media City Bergen.

Parkering skjer i dag hovedsaklig i parkeringsanlegget under Griegkvartalet eller i garasjeanlegg ved bystasjonen. Det er parkering i alle sidegatene til Griegkvartalet. Parkering skjer idag også i gårdsrommet ved Nygård skole. Griegkvartalet inneholder idag lite tilrettelagt sykkelparkering. Det er parkering for EL-Bysykler under taket ved parkeringshuset ved utkjøring.

Romlighet og barrierer

Opplevelsen av et sted påvirkes blant annet av stedets identitet og karakter, så vel som bruken av det. Prosjektområdet består av flere delområder med hver sin karakter. Disse har en fin visuell sammenheng. Byparken med Lille Lungegårdsvannet er områdets store grønne byrom, mens de øvrige byrommene er urbane og med kun lite beplantning.

Gatestrukturen er en barriere med tanke på den menneskelige bevegelsen i området.

Den røde billettboxen/parkeringsoppgangen bryter det store byrommet i to, så vel som at den sperrer for den visuelle kontakten mellom Herman Foss' gate og Grieghallen.

Utkjøringen fra parkeringskjelleren til Strømgaten er en visuell barriere fra Daniel Hansens gate. Muren på begge sider av utkjøringen i Nina Griegs gate deler det smale rommet opp i mindre delområder.

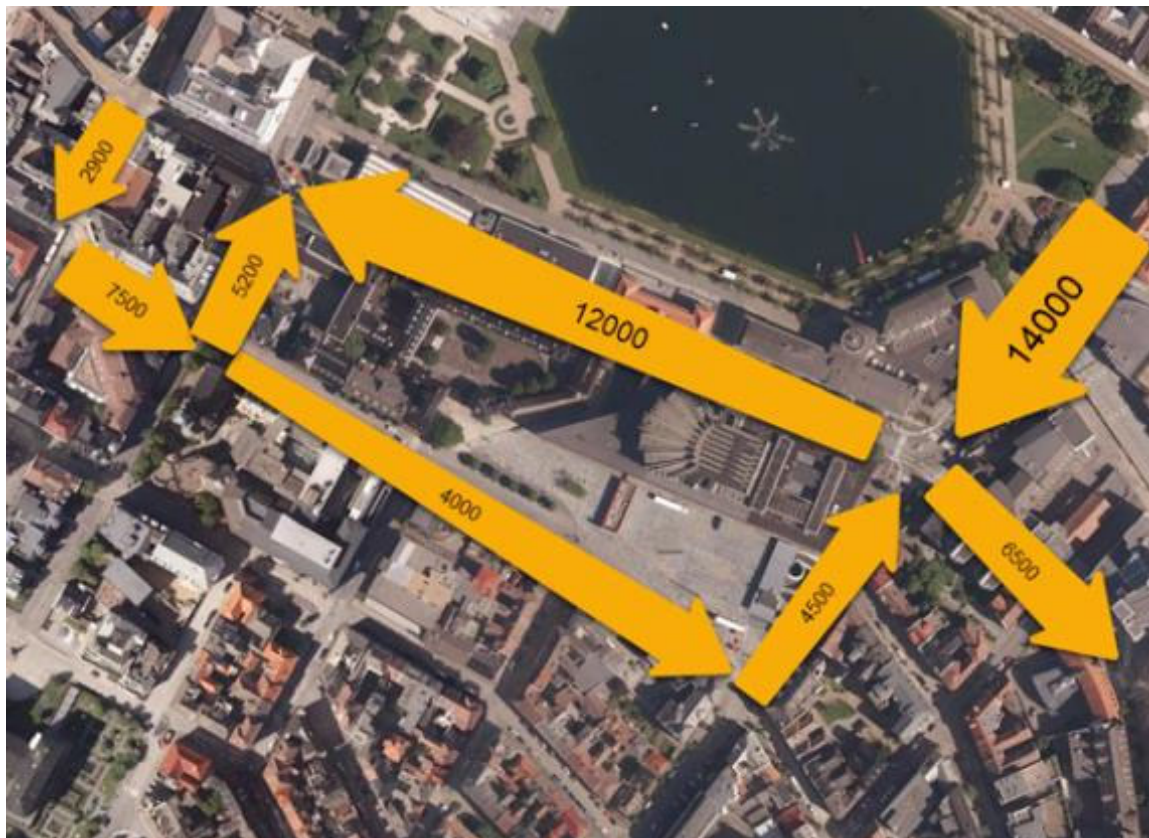
B2.1 Ytre miljøfaktorer (termisk påvirkning, støy, forurensning, luftstrek)

Trafikk

Gatene rundt Griegkvartalet preges mye av trafikk. Lars Hilles gate og Nygårdsgaten er E16, som forbinder Bergen sentrum med resten av Europa.

Dagens trafikkmengde (2018NVDB) på hovedvegnettet rundt Grieghallen er vist på kartet ved siden av.

Dagens trafikk tall viser en ÅDT på 4000 kjt/døgn i Nygårdsgaten langs Grieghallen, hvor man har to kjørefelt i dag. Krysset mellom Strømgaten og Nygårdsgaten er i dag signalregulert, hvor høyre felt er for trafikk som skal til høyre og rett fram. Trafikkstrømmen til venstre har eget svingefelt og i praksis eget signal. Venstresvingende trafikk fra Nygårdsgaten utgjør hovedtrafikkstrøm i krysset. Trafikkmengden i Nygårdsgaten forholdsvis lav, og krever ikke to kjørefelt langs Grieghallen for å ivareta sin funksjon. Det kan likevel være hensiktsmessig å ha en utvidelse til to kjørefelt inn mot signalanlegget, for å kunne gi venstresvingene trafikk større kapasitet gjennom krysset.

Dagens trafikkmengder på hovedvegnettet rundt Grieghallen (2018 NVDB)

Dagens trafikk tall viser en ÅDT på 4000 kjt/døgn i Nygårdsgaten langs Grieghallen, hvor man har 2 kjørefelt i dag. Krysset mellom Strømgaten og Nygårdsgaten er i dag signalregulert, hvor høyre felt er for trafikk som skal til høyre og rett fram. For trafikkstrøm til venstre har eget svingefelt og i praksis eget signal. Venstresvingende trafikk fra Nygårdsgaten utgjør hovedtrafikkstrøm i krysset.

Trafikkmengden i Nygårdsgaten forholdsvis lav, og krever ikke 2 kjørefelt langs Grieghallen for å ivareta sin funksjon. Det kan likevel være hensiktsmessig å ha en utvidelse til 2 kjørefelt inn mot signalanlegget, for å kunne gi venstresvingene trafikk større kapasitet gjennom krysset.

Denne veglenken har også en tilkomst til skoleplassen ved Nygård skole, samt en rampe tilkoblet parkeringsgarasjen og tekniske rom m.m. via Nina Griegs gate. Rampen har i dag svært lite trafikk, og fungerer kun som tilkomst for drift og andre som får tilgang til garasje etter avtale.

B2.2 Grunnforhold

Multiconsult har vært engasjert som geoteknisk rådgiver i skisseprosjektet og har utarbeidet en beskrivelse knyttet til den konkrete prosjekturnformingen og gjennomføringen. Om grunnforhold er følgende kommentert:

Det finnes resultater fra grunnundersøkelser på tomten i form av noen sonderinger utenfor nordspissen av Grieghallen og sørover, men i nordre del finnes det så langt vi kjenner til ingen informasjon om grunnen. Resultatene fra grunnundersøkelsene viser dybder til berg i borpunktene mellom 2,6 og 5,7 m og antatte løsmasser er fyllmasser over sand/grus og morene. Morenelaget har antatt tykkelse opp til 4,0 m. I nordre del, der vi mangler resultater fra grunnundersøkelser, er det i utgangspunktet antatt tilsvarende grunnforhold med ca. 5 m dybde til berg.

Ut fra NGUs kartdatabase fremgår det at berget er kvartsitt som kan være skifrig og er en del av Hardangerfjordkomplekset. Det kan være fare for at det er svakhetssoner i området. Det foreligger ingen informasjon om miljøtilstanden av massene, men det må påregnes at masser over morenen er forurenset som normal «byjord».

B2.3 Kommunaltekniske forhold/forsyning/kapasitet

Områdets infrastruktur under bakken ligger i gatestrukturen og har derfor ikke den store påvirkning på føringer for byrommet og det kommende byggeprosjekt.

B2.4 Varmeanlegg

Planområdet ligger innenfor konsesjonsområde for fjernvarme. Innenfor planområdet skal alle nye bygg, anlegg og hovedombygninger tilknyttes fjernvarme.

B3 BYGNING

B3.0 Generelt

Grieghallen ble i 2014 tildelt A.C. Houens fonds diplom for fremragende selvstendig og arkitektonisk gjennomført arkitektur. Teksten under er sitert fra prosjektbeskrivelsen til prisutdelingen publisert på arkitektur.no:

Byggverket er et resultat av en arkitektkonkurranse utlyst i 1965, vunnet av den danske arkitekten Knud Munk.

Løsningen er tidstypisk, med eksponering av bærende konstruksjoner og byggematerialer. En indre lukket kjerne, bestående av skiver i ubehandlet betong er omsluttet av et transparent volum i glass og stål. Betongkjernen inneholder konsertsalen; hjemmearena for Bergen Filharmoniske Orkester og kjent verden over for sin fantastiske akustikk. Salens karakteristiske røde himling besørger akustikken og er et kunstverk i seg selv. Betongarbeidene er utført med en presisjon og detaljering som ga bygget Betongtavlen allerede i åpningsåret 1978.

Det åpne volumet inneholder foajeen i to plan, som gjennom store glassflater eksponerer aktivitet og festivitas mot byrommene utenfor. Foajeens spesielle belysning, med hundrevis av nedhengte nakne lyspærer, understreker minimalismen og fraværet av overflødig pynt i dette bygget.

Bygget er i kraft av sin størrelse og form kompromissløst i sin holdning til den blandete bebyggelsen i omgivelsene, ikke minst til de små trehusene i gateløpet. Den musikalske rytmen i fasadene skalerer imidlertid bygget ned og gir det likevel en tilhørighet i byrommet. Byggets spesielle form, med referanse til flygelet, er tydelig uten å være påtrengende.

Grieghallen har en unik posisjon i det bergenske bybildet både i form av innhold, størrelse og arkitektonisk uttrykk. Bygget fremstår fortsatt, etter 36 år, som et moderne bygg, med kvalitet og holdbarhet i utforming og materialbruk. Dette er et byggverk som er forbilledlig i den forstand at det tydelig viser at en fast gjennomføring av et sterkt konsept og troskap mot materialenes iboende kvaliteter, kan skape et byggverk som bare vokser seg vakrere med tiden.

Fotograf: Ukjent. Arkivet etter Morgenavisen A/S, Bergen. Byarkiv

Det har vært gjennomført flere større ombygginger i Grieghallen etter ferdigstillensen i 1978.

Primært knyttet til de kommersielle arealene. Teksten under er sakset fra Bergen Byleksikon på nett:

Fra 1996 kunne Grieghallen også presentere seg som moderne kongressenter med møtelokaler på i alt 4 523 m². (Ark Grieg)

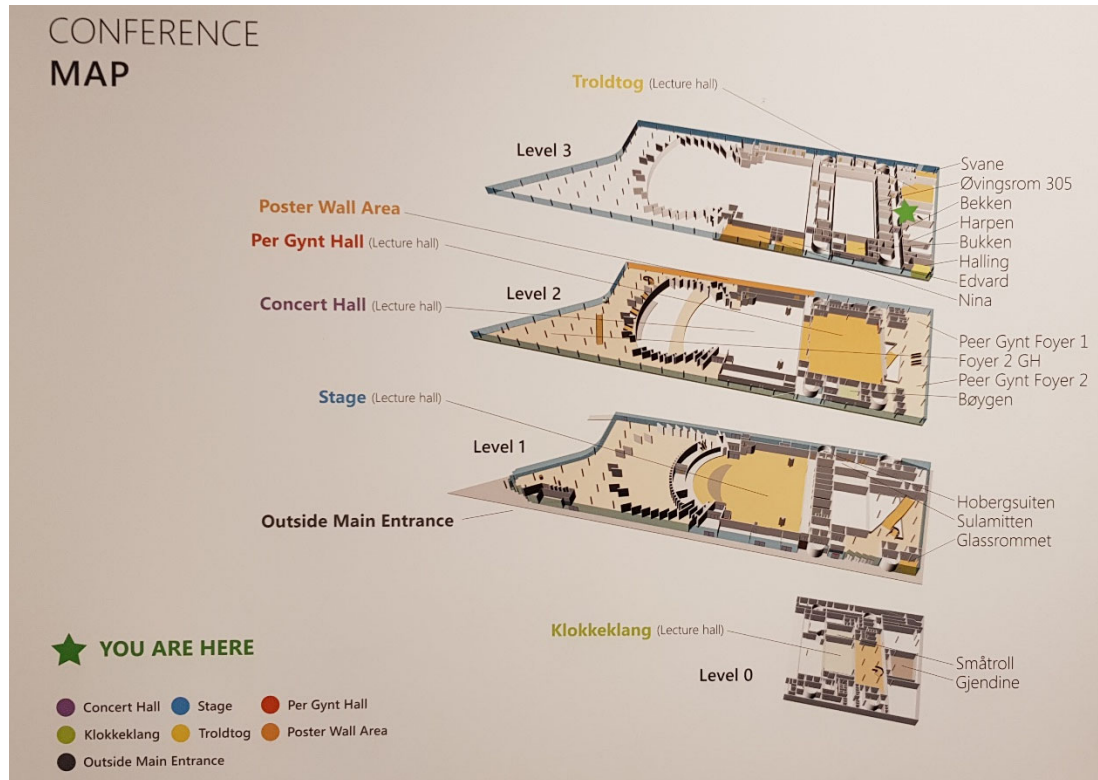
Etter den siste utvidelsen 2006 (Dovregubbens hall, se illustrasjon under) økte det totale arealet til over 8 000 m². Det betyr at ved full utnyttelse av både konsert- og kongresslokalene rommer Grieghallen ca. 7500 mennesker. Hallen egner seg i dag for alle typer brukere og arrangementer med opptil 2000 mennesker samlet i plenum.

Konserternsalen Griegsalen rommer opp til 1638 personer og har en maksimal sceneplate (med hevet orkestergrav) på ca. 1000 m²..

Anlegget inneholder ellers øvingsrom for musikerne i Bergen Filharmoniske Orkester og andre brukere, studio og kontrollrom for radio og TV, to store publikumsfoajeer på til sammen 2200 m² samt kontorer og driftsarealer.

Egen kongressavdeling med auditorium, Peer Gynt-salen, ble tatt i bruk 1996. Som møtelokale rommer salen 700 personer. Den kan ved hjelp av mobilt amfi omdannes til konsertsal med plass til 600 tilhørere. I tillegg finnes 12 større og mindre møterom

B3.1 Funksjoner i Grieghallen

Grieghallen – oversiktsplaner.

Bygget har 8 etasjer i tillegg til en underetasje -Plan 0.

Plan 0 inneholder blant annet to store lagerrom, toaletter og garderober for BFO (Bergen Filharmoniske Orkester) og andre ansatte, lager for Terminus Catering og parkering for ansatte/lagerareal.

Plan 1 inneholder blant annet foaje for Griegsalen, scenen i Griegsalen, publikumstoalletter, resepsjon, logistikkområde samt foaje for Peer Gynt-salen.

Plan 2 inneholder blant annet foaje «spissen» for Griegsalen, Peer Gynt-salen og foaje for Peer Gynt-salen.

Bygget er utført med bæresystem i stedstøpt betong. Bakenfor scenehuset er bygget delt i to med gjennomgående dilatasjonsfuge/lydfuge. Underetasjen er støpt vanntett med dreneringssjikt mellom det konstruktive gulv på grunn og påstøpen. Bygget er delvis direktefundamentert på såler og delvis fundamentert til fjell. Scenegulvet er utført med tredekke på bæresystem av stål. Himling i Griegsalen og loftet over himling er utført med stålkonstruksjoner opphengt med stag innfestet til betongkonstruksjonene i yttertaket. På samme måte er stålkonstruksjonene i scenehuset innfestet med stag til betongkonstruksjonene i yttertaket. I Griegsalen er salvgulvet oppbygget med støpte avsatser i betong og utført slik at det er et hulrom mellom avsatser og det underliggende konstruktive gulvet. Ved ombygging for Per Gynt salen er det lagt inn betongelementer i taket av typen DT-elementer. Alle synlige betongkonstruksjoner er utført i frilagt, ubehandlet betong. Yttervegger over terreng er utført med smale høye glassfelt, fastholdt med stålprofiler. Takflatene består av flate tak som har skråskåret isolasjon og papp-/folietekking

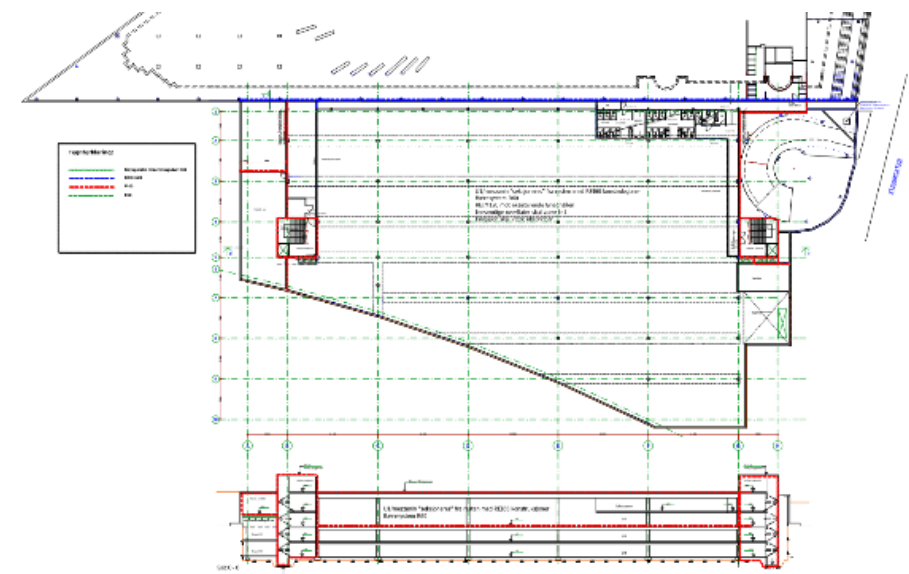
Teksten over er sakset fra «Bok 0» ombygging Grieghallen 2013 + 2014, Rambøll. Det ble gjennomført et større renoveringsarbeid i Grieghallen i 2013-2015. Arkitekter: Ratio/Origo Arkitekter.

2006 «Dovregubbens Hall»/Grieg Park P-hus

I 2006 ble anlegget utvidet ved at det ble bygget et underjordisk parkeringsanlegg i tre etasjer på Edvard Griegs plass med 420 p-plasser. Den øverste parkeringsetasjen, Dovregubbens Hall, brukes jevnlig til messer og utstillinger, som er en viktig faktor for Grieghallens funksjon som konferanse- og messearena og som bidragsyter til husets driftsøkonomi. Edvard Griegs plass ble opprustet. De røde inngangspaviljongene på plassen er utformet av arkitektene Mette og Morten Molden

**Grieghallen-parkering. Fra Nettavisen. 2006. Foto: Jan Inge Ebbesvik
Tegning under. Dovregubbens hall. Plan og snitt.**

B3.2 Nygård skole

Nygård skole er tegnet av byarkitekt Kaspar Hassel og ble tatt i bruk i 1921. Bygningskomplekset består av flere fløyer arrangert rundt et større og et mindre gårdsrom. Fra 1985 har anlegget hatt sin nåværende funksjon som innføringskole for fremmedspråklige, mens halve bygningen disponeres av Griegakademiet som flyttet inn i 1987. Griegakademiets lokaler ble bygget om og tilpasset virksomheten fra 1985-92. Anlegget ble fredet av Riksantikvaren 15. april 1993. Bruttoarealet er i underkant av 10.000m².

C FUNKSJON OG AREAL

C0 GENERELT

Kapittel C beskriver funksjonsmessige forhold og arealfordeling i det nye anlegget med funksjonskrav for hver enkelt hoveddel, rom og delfunksjon.

De nye funksjonene i Griegkvartalet knyttes til og integreres mot Grieghallens eksisterende virksomheter for å skape en slagkraftig og rasjonell kulturarenaklynge. Nybygget har til hensikt å komplementere Grieghallens nåværende funksjoner der et nytt Griegkvartal vil øke bruksfleksibiliteten og kapasiteten i det samlede anlegget betraktelig.

De overordnede føringene og funksjonelle rammebetingelsene til prosjektets program er gitt av et tett samvirke og avhengigheter mellom:

- Kunstneriske visjoner
- Driftshensyn, økonomiske og kommersielle rammer
- Fysiske rammer gitt av tomtesituasjon
 - Utnyttelse av muligheter og begrensninger i eksisterende byggegrep ved ny bruk av Dovregubbens Hall/P-anlegg Grieg Park.
 - Hensyn til bysituasjon, byliv og Grieghallens arkitektur
- Funksjonelle behov gitt av nye kulturelle, kommersielle og samfunnsrettede aktiviteter.

Programmets hovedfunksjon er en musikkteatersal i hesteskoform med optimale forhold sceneteknisk og akustisk for opera, musikal, ballett og dans og konserter. Salen dimensjoneres for minst 1000 personer. Dette er et sal- og sceneformat som Bergen og Vestland i dag mangler.

Salen med tilhørende støttefunksjoner skal også gi rom for et mangfold av andre musikalske og sceniske uttrykk. Nedre del av sal kan få flatt gulv slik at sal sammen med scenene også kan brukes til konserter med stående publikum, banketter, konferanse og andre typer arrangementer. Det vil også bli en prøvesal med 150-200 publikumsplasser

I tillegg omfatter programmet nye messe- og utstillingsarealer som kompensasjon for arealene som går tapt i dagens Dovregubbens Hall. Dette vil bidra til at Grieghallens attraktivitet som konferanse- og messearrangør kan bibeholdes og videreutvikles, til beste for Bergen og for Grieghallens driftsøkonomi.

Hovedfunksjonene bindes sammen med transparente og utadvendte fellesområder som sammen skal skape en samlende møteplass for Bergen og Vestland som er tilgjengelig for publikum store deler av døgnet. Dette omfatter foajeområder, serveringssteder, mediatek, musikkbutikk og ulike hvilepunkter og sosiale møteplasser. Disse ønskes koblet sammen innvendig med den nåværende Grieghallens ikoniske foaje.

Sammen med utvikling og ny bruk av Nygård skole vil det samlede anlegget Griegkvartalet skape nye attraktive byrom og uteoppholdsarealer med gode muligheter for bylivsaktiviteter.

Integrasjon av funksjonene gir et potensial for betydelige besparelser på investering og drift, idet rom- og funksjonsprogrammet for det nye musikkteatret vil dra fordel av allerede eksisterende rom og funksjoner i Grieghallen.

Det er en klar intensjon at samlokaliseringen også vil skape kunstneriske og publikumsmessige synergier ved at ulike institusjoner kan planlegge sin kunstneriske og formidlingsmessige virksomhet innenfor en klynge av nærliggende arenaer.

C0.0 Hovedarealprogram

Hovedarealprogrammet er oppsummert i tabellen under.
Bakerst i kapitlet er medtatt en arealsammenstilling over alle rom.

HOVEDFUNKSJON	KODE/KAP	Areal (NTA)	
PUBLIKUMS- OG FELLESFUNKSJONER	PF/C01	2750	
SAL OG SCENE	SC/C02	3320	
PRØVESALER	PR/C03	530	
ARTISTFASILITETER	AR/C04	280	
MESSE- OG EVENTAREALER	ME/C05	4080	
ADMINISTRASJON	AD/C06	0	Eksist. bygg (GH/NS)
LOGISTIKK OG DRIFT	LD/C07	360	
TEKNISKE ROM	TE/C08	1240	
SUM PROGRAMAREALER NYBYGG		12560	Netto NTA
SUM PROGRAMAREALER NYBYGG		17500	Brutto BTA
EKSISTERENDE BYGG		1300	Brutto BTA
SUM TOTALT		19000	Brutto BTA

Samlet nettoareal nybygg er programmert til 12560m² NTA

Arealer til kommunikasjonsarealer som korridorer, trapper, heis, mv. samt konstruksjons- og veggarealer er lagt til som påslagsfaktor. Denne er satt til 1,4.

Samlet byggeprogram – inkludert kommunikasjon og konstruksjonsarealer vil kreve et **bruttoareal BTA** nybygg på **ca 17 500 m²**.

Dette fordeler seg på en kulturdel på ca 12.500m² og messe- og event på ca 5000m² BTA

I tillegg kommer arealer i eksisterende bygg.

Det er gjennom skisseprosjektfasen vurdert behov for ca 800m² netto programareal (tilsvarende ca 900m² brutto BTA) i Grieghallen (GH). I Nygård skole berøres ca 300m² NTA/400m² BTA til programfunksjoner til fellesfunksjoner og messe.

Samlet ca 1300m² BTA i eksisterende bygg.

Øvrige deler av Grieghallen og Nygård skole er ikke forutsatt berørt i dette prosjektet.

C0.1 Inventar og utstyrprogram

Det er ikke utarbeidet generelt inventar- og utstyrprogram for anlegget i denne fasen, men teaterteknisk utstyr er beskrevet på et overordnet nivå under sal og scene kap C2.

C0.2 Organisasjon og brukere

Grieghallen er Bergens største kultur-, kongress- og konferansesenter. Selskapets bygningsmasse med personale og utstyr leies i hovedsak ut til eksterne arrangører av disse typer virksomheter. All produksjon skjer i selskapets bygningsmasse "Grieghallen", og i den tilstøtende "Dovregubbens Hall" under Edvard Griegs plass.

Grieghallen tilbyr i egenregi eller gjennom faste langsiktige samarbeidspartnere:

- Konserter og forestillinger
- Bevertning
- Underholdning
- Vakthold
- Tekniske tjenester, lys, lyd og multimedia scene

Arrangementene kan grovt deles i to kategorier

- Konserter, forestillinger og underholdning
- Konferanser, messer og festarrangement

Omsetningsmessig utgjør det to kategoriene om lag 50% hver. Grieghallen AS har i dag 14 fast ansatte.

Leietakere i Grieghallen

I tillegg til Grieghallens administrasjon, har følgende virksomheter sitt faste tilholdssted i huset.

- Musikkselskapet Harmonien
- Bergen Nasjonale Opera
- BIT 20 Ensemble
- Festspillene i Bergen leier Grieghallen fast minimum to uker hver sesong.

C0.3 VIRKSOMHET OG ARRANGEMENTER I NYE GRIEGKVARTALET

Med et nybygg som komplementerer Grieghallens nåværende funksjoner, vil det øke Grieghallens fleksibilitet betraktelig og gi en betydelig økt samlet kapasitet gamle og nye arenaer sett under ett.

Total setekapasitet for Griegsalen, Peer Gynt-salen, den nye musikkatersalen og ny prøvesal vil bli om lag 3000.

Avgrensning:

Det nye huset skal ha mulighet for montering og prøving av produksjoner forut for en spilleperiode, og ha mulighet for vedlikehold, reparasjoner og tilpasninger av scenografier.

Det skal være mulig å demontere og mellomlagre en produksjon slik at konserter eller prøver for andre produksjoner kan gjennomføres mellom forestillingene for den aktuelle produksjon.

Det nye huset skal ikke ha en egen fysisk produksjonslinje, i den forstand at huset ikke skal romme verksteder for produksjon av dekorasjoner, kostymer osv.

Bemanning/Garderober/Kontorarbeidsplasser/Servicefunksjoner:

Det nye huset skal ikke i seg selv måtte medføre en vesentlig økning av antallet fast ansatte, gitt at teatertekniske og driftstekniske funksjoner skal leies inn på kontrakt.

Nåværende Grieghallen og det nye huset skal driftes (forvaltning, drift og vedlikehold) av Grieghallen AS. Det kan bli behov for flere stillinger i det administrative og produksjonsmessige støtteapparatet, avhengig av aktivitetsnivå og produksjonsvolum. Eventuelle flere kontorarbeidsplasser må fortrinnsvis finne plass i nåværende GH, ev i omkringliggende bygningsmasse. Minst mulig av det nye bygningsvolumet disponeres til interne administrative støttefunksjoner.

Det vil ideelt sett være et mål at den faste orkester- og korstørrelsen kan økes utover dagens nivå. Dette vil primært ha konsekvenser for garderobekapasiteten, som primært må økes i nåværende Grieghallen. I det nye huset må det være garderobekapasitet for produksjoner produsert i huset eller innkomne gjestespill. Dette kan være store opera- eller ballettensembler, ensembler for musikal og danseforestillinger og orkestergjestespill.

Det legges til rette for øve- og prøverom av ulik art i det nye huset. Det skal ikke planlegges med ekstra personalkantine, treningsrom osv. i det nye huset. Men en mulig utvidelse av nåværende kantine i Grieghallens 4. etg må vurderes.

Personalinngang skal fortrinnsvis fortsatt være via inngang hjørnet Strømgaten/Lars Hilles gt, men det må også legges til rette for en betjent sceneinngang/artistinngang fra Strømgaten til det nye bygget.

Funksjonelle forutsetninger:

Bygningen må utformes med effektiv arealutnyttelse for øye, blant annet ved en maksimering av effektiviteten i gode interne trafikkarealer som sikrer god intern logistikk i bygget og over mot eksisterende bygningsmasse, samtidig en størst mulig grad av fleksibel sambruk av øvrige arealer. God intern logistikk er spesielt viktig mellom konferanse- og messeareal og underscene/lager og scener. Krav til universell utforming og andre lovpålagte krav skal selvsagt imøtekommes.

En ser for seg de muligheter som i fremtiden kan gis for at musikal settes opp for en lengre tidsperiode i den nye musikkteatersalen samtidig som Bergen Filharmoniske Orkester har sine prøver og konserter i Griegsalen og konferanser finner sted i Peer Gynt salen.

Eller motsatt: Når konsertarrangører vil leie Griegsalen for store konserter, kan Bergen Filharmoniske Orkester og Bergen Nasjonale Opera fremføre opera i den nye salen, eller orkesteret kan gi sine konserter tilpasset formatet der. Og ikke minst vil hele arenaklyngen ha syddende aktivitet rundt Festspillenes samlede programmering.

Med det nye husets moderne foajefasiliteter knyttet sammen med Grieghallens ikoniske foaje, skapes muligheter for åpne og levende møteplasser for publikum dagen og uken gjennom. Som et samlande kulturelt kraftsenter vil Griegkvartalet legge grunnlag for ny kunstnerisk kreativitet og nye opplevelser for et større publikum. Både institusjonelle og frie kulturaktører vil få nye utviklingsmuligheter. Næringsliv og organisasjonsliv får fleksible konferansefasiliteter. Griegkvartalet kan bli en kulturarena-klynge av internasjonalt format.

Se figurer side 31-33 i kap A foran som oppsummerer grafisk program- og prosjektforutsetningene.

C1 PUBLIKUMS- OG FELLESFUNKSJONER (PF)

C1.0 GENERELT

Funksjonene i dette kapitlet omfatter:

- Inngangspartier
- Foaje/vestibyle
- Billett/infopunkt
- Bar/servering
- Publikumsgarderobes
- Publikums-WC
- Andre publikumsfunksjoner

Publikums- og fellesarealer i Griegkvartalet omfatter alle sammenbindende publikumsarealer og tilhørende støttefunksjoner.

Det er en sentral ambisjon for prosjektet at det nye huset skal romme åpne og inviterende publikumsområder som gjør det nye kvartalet til et attraktivt sted å oppsøke og oppholde seg i, også utenom konserter og forestillinger.

Inngangsarealene skal fremstå som offentlige rom med en transparent og utadvendt karakter som uttrykker og synliggjør det nye anlegget sin identitet og profil.

Fellesfunksjonene omfatter primært innganger, vestibylearealer og tilknyttede service- og støttefunksjoner som barer, spisesteder, kjøkken- og anretning, musikkbutikk, mediatek samt WC- og garderobes.

Fellesfunksjonene betjener:

- Ny Musikkteatersal med ca. 1000 seter
- Prøvesal, 150-200 personer
- Nye Dovregubben, messe- og konferanselokaler, samlet ca 2000 personer (ev egen garderobe og toalettanlegg tilknyttet messelokalene)

Samlet skal vranglearealer, rømningsveger, garderobes, WC mv i nybygget dimensjoneres for 3000 samtidig besøkende i nybygget.

Rene kommunikasjons- og vranglearealer utenom hovedfoaje er ikke programmert som egne arealer men inngår som påslagsareal på primærfunksjonene.

Det nye huset skal ha egen publikumsinngang, men publikumsområdene skal kunne forbindes med Grieghallens publikumsområder.

De åpne publikumsområdene skal være tilgjengelig gjennom dagen og uken og skal inneholde:

- Garderobe- og toalettanlegg
- Kafe/restaurant/barer
- Sitteområder
- Musikkbutikk
- Formidlingsarealer/lese- og lyttearealer/mediatek
- Mottakelsesrom for lukkede arrangementer.

Billettsalg, informasjon og publikumsservice bør fortrinnsvis lokaliseres som en fellesfunksjon for hele Griegkvartalet, på plassen utenfor Grieghallen og det nye musikkteatret. En mulig lokalisering er inngangsportalen til Nygård skole.

C1.1 INNGANGSPARTI - VINDFANG/INNGANGSSLUSER – PF01 - 20m²

Hovedinngangsparti med klimasluser.

Antall og størrelse må dimensjoneres for tilstrekkelig antall samtidig besøkende.

C1.2 FOAJE/VESTIBYLE - VRIMLE- OG EVENTAREALER – PF01 - 1500m²

Funksjonen omfatter ny felles foaje over flere plan som betjener både ny musikkteatersal med tilhørende støttefunksjoner, ny prøvesal og messe- og konferansearealer. Det er en forutsetning at det etableres innvendig forbindelse fra foaje i nybygg til Grieghallens foaje.

Det skal kunne tenkes utleie av deler av foaje-arealene for kommersiell bruk på tilsvarende måte som dagens vestibylearealer tilknyttet Griegsalen og Peer Gynt-salen. Slik eventuell utleie må balanseres mot intensjonen om åpenhet og almen tilgjengelighet. Dette kan være ulike typer event eller konserter mv i mindre format. Det må tilrettelegges akustisk og teknisk for slike arrangementer i disse arealene.

TV-skjermer, eller lignende for informasjon, må plasseres i området på en måte som gjør at de ikke blir for dominerende, samtidig som de skal være lett synlig for publikum. Alle deler av foajeområdet må kunne dekkes fullstendig for informasjon gitt over høytaleranlegg.

Foajearealet bør deles opp på en hensiktsmessig måte, slik at man har en ytre lobby som atkomstområde og en publikums-/pausefoaje i tilknytning til salene.

Ytre lobby (inngangsplan) blir publikums første møte med huset, og må være åpen og innbydende. Den må kunne stenges av fra den øvrige publikumsfoajeen. Det skal være billettkontroll til salen i dette området, og dette bør begrenses til færrest mulig steder for å spare personellbruk. Likevel må publikumsflyten være god. Alternativt må alle inngangsdører til salen ha billettkontroll, som dermed kan bidra til at større deler av foajeområdene kan være åpne og allment tilgjengelige også under forestillinger.

Det må være tydelig fysisk og låsbart skille mellom publikumsarealer («front of house») og interne service- og scenearealer («back of house»)

Foajeområdene og tilhørende støttefunksjoner må være dimensjonert for at både sal og konferansearealene kan være i bruk samtidig.

Det tenkes etablert bar- og serveringssoner som en del av vrimlearealene. Det må være mulighet for servering av drikke fra flere serveringsstasjoner i tillegg til barene.

En sentral ambisjon med Griegkvartalet og det nye musikkteatret er at området også skal være en sosial møteplass, der publikumsarealer skal være åpen og tilgjengelig for allmennheten så langt det er mulig 24/7. For å møte denne ambisjonen må musikkteaterbygget ha inviterende funksjoner som eksempelvis spisesteder, barer, musikkbutikk, mediatek, lese- og lytteplasser o.l.

C1.3 BILLETT/INFOPUNKT – PF03- 40m²

Funksjonen omfatter skranke for billettsalg kombinert med informasjonsservice for Griegkvartalet. Arealet utformes som en åpen skranke som skal kunne stenges av. Det må beregnes at inntil fire personer kan betjene den samtidig. Billettautomat(er) plasseres i umiddelbar nærhet av denne.

Det vurderes som alternativ å lokalisere billett- og informasjonsfunksjonen til felles service- og besøkssenter utenfor nybygget. Eksempelvis i Nygård skole.

C1.4 BAR/SERVERING – PF04-150m²

Foajeen skal ha serveringsmuligheter med flere barer og serveringssteder. Barer for pauseservering inngår i samlet foajeareal, og plasseres ut fra best mulig publikumsflyt.

Det må avsettes egne anretningsarealer som skal være base for de mobile serveringsstasjonene som skal gi publikum best mulig tilbud og service i forbindelse med pauser, etc.

Det må være en bar/serveringsstasjon i forbindelse med nedre del og en i øvre del av foaje.

Det planlegges egen restaurant, evt med separat inngang fra Strømgat/Nygårdsgaten.
Se kap C6.1 under.

C1.5 PUBLIKUMSGARDEROBER – PF05-150m²

Det må beregnes at inntil 3000 personer vil ha behov for å benytte en ubetjent garderobe dersom musikkteatersal og messe/eventarealer er i bruk med full utnyttelse samtidig.

Garderobenummer kan påtrykkes billetten til de enkelte arrangement, noe som kan forenkle trafikken i garderoben. Publikum betjener seg selv, mens området overvåkes av vakter og kamera.

Eget areal for oppbevaringsbokser medtas.
Ved fullt belegg og bruk av alle saler skal det kunne suppleres med rullestativer.

Ved 4lm garderober pr 100 i forsamlingslokaler, tilsvarer det 120 lm for 3000 personer.

C1.6 PUBLIKUMS-WC – PF06-250m²

I tilknytning til garderobeområdet må det være tilstrekkelig med herre- og dametoalett, i tillegg til toalett for handikappede.

Når foajeområdet deles i flere etasjer, bør det være toalett for publikum i hver etasje.
Funksjonen kan også delvis legges til arealer i eksisterende bygg.

Det kan vurderes å etablere ekstra garderobe-/WC-avdeling i messearealene mot Nygård skole på grunn av avstand.

Toalettanlegget dimensjoneres etter største antall som har pause samtidig.
Fleksibilitet i kjønnsfordeling oppnås ved å ha flere mindre anlegg.

HC toaletter kan enten løses fra nøytral sone eller ett pr kjønnsdelt anlegg. Ved å legge HC toaletter til nøytral sone kan køforskjellen mellom dame og herre toalettet reduseres.

Antall publikumstoiletter inkluderer HC toalettene.
Kvinner: 30 toalett Servanter: 18 servanter utenfor toalett
Menn: 10 toalett og 20 urinal Servanter: 15 servanter utenfor toalett
Samlet 60 WC-enheter.

C1.7 RESTAURANT/KAFÉ – PF07-120m²

Det er ønskelig at nybygget får et eget spisested tilgjengelig fra foajeområdene men gjerne også via egen inngang fra Strømgaten/Nygårdsgaten.

Anlegget skal inneholde restaurant for servering av varmretter med anslagsvis 100 sitteplasser. Restauranten bør ha egen gjesteatkomst som muliggjør drift uavhengig av arrangementsvirksomhet.

Restauranten skal ha egne garderobeforhold, og tilgang til egne toalettfasiliteter uavhengig av arrangementsvirksomhet i øvrige deler av anlegget.

C1.8 RESTAURANTKJØKKEN – PF08-60 m²

Det skal være kjøkken med anretning som skal kunne tilberede mat for restaurant og catering. Kjøkkenet bør også kunne forestå servering i artistområder og fellesarealer.

For større bankettserving forutsettes det ekstern catering.

Kjøkkenet bør ha lett serviceatkomst og skal ha forskriftsmessige systemer for håndtering, oppbevaring og transport for matvarer og matavfall.

C1.9 ØVRIGE PUBLIKUMSFASILITETER (MEDIATEK/DIGITALE LESE- OG LYTTEPLASSER/BUTIKK mv) – PF09-400m²

Et dedikert areal i foajeområdene må avsettes til ulike aktivitetsarealer. Dette kan eksempelvis være digitale lese- og lytteplasser knyttet til formidling av aktuell musikk- og scenekunst i lyd og bilde. – Evt kombinert med butikkutsalg med suvenirer, artikler og produkter knyttet til musikk og scenekunst

C1.10 GJESTE-LOUNGE, KONFERANSEROM – PF10-100 m²

Det er ønskelig med egne konferanserom/VIP-lounge som kan deles av fra de øvrige foajeområdene ved behov. Disse arealene må ligge tilknyttet publikumsfoajeen.

Primærbruken av rommet er for lukkede selskap som skal overvære forestillinger. Gjestene i rommet skal kunne skjermes fra det øvrige publikum, men arealet skal også kunne integreres i foajeområdet.

C2 SAL OG SCENE (SC)

C2.0 GENERELT

Funksjonene i dette kapitlet omfatter:

- Musikkteatersal
- Orkestergrav
- Hovedscene
- Sidescener
- Scenetårn
- Underscene

Den nye musikkteatersalens kjernefunksjon er akustiske opera- og ballettfremførelser og akustiske konserter. Salen skal utformes i klassisk hesteskoform med gallerier og skal romme minst 1000 publikumsplasser.

Den nye salen skal ha fast scene med to sidescener, en bakscene, scenetårn og en underscene. Disse scenene skal brukes til mellomlagring av dekorasjoner for det aktuelle repertoar, for lagring av konsertkabinett og til bruk for prøver og forestillinger.

Hovedscenen skal hovedsakelig brukes i tre ulike format:

- Prosceniumsteater med spilleareal netto 14x14 meter.
- Scenegulv konsertsal med orkesterkabinett med fritt gulv på netto 16x16 meter.
- Bruk som konsertsal uten orkesterkabinett (evt. i kombinasjon med flatt salgsgulv)

I nær tilknytning til scenearealene plasseres:

- Tilpasnings, vedlikeholds- og lagerareal for scenografi, kostymer, lys- og lydutstyr mv
- Vaskerom
- Pause- og oppholdsareal for teknisk personale
- Greenrom for utøvere
- Artistgarderober
- Hurtigskiftgarderober

C2.1 MUSIKKTEATERSAL ca. 1000 plasser – SC01-900m²

Sal og gallerier.

Den nye salen skal ha en publikumskapasitet på ca. 1000 plasser.

Salen skal gis en intim utforming der tekniske og akustiske krav integreres til et helhetlig arkitektonisk uttrykk i slektskap med bygningen for øvrig.

Salen skal formes over et «hesteskoformet» planmønster med to gallerier over et skrånende salgsgulv. Det skal være god nærhet og øyekontakt mellom sceniske utøvere og hele publikum, og meget gode siktlinjer så langt dette er mulig å oppnå innenfor hesteskoformens premisser.

Alle publikumsplasser skal ha fremragende akustikk.

Tilgang til publikumsplassene i salen skal være fra sideganger (ikke midtgang).

Den nye salens kjernefunksjon er akustiske (ikke elektronisk forsterket) opera- og ballettfremførelser og akustiske konserter. Øvrige aktiviteter krever forsterkeranlegg. Gitt at de akustiske og øvrige fremføringsmessige vilkår for dette er oppfylt, skal salen ha mulighet for å tilpasses til elektronisk forsterket musikkteater, dans og konserter og andre sceniske uttrykk.

Salen skal også ha gode tekniske og funksjonelle forutsetninger for å avvikle konferanser og møter.

Salen skal ha en etterklangstid i det øvre området for operasaler med den gitte størrelse, jfr. salene i Oslo, Dresden, Göteborg mfl.

Det skal være mulig å dempe etterklangstiden ved elektronisk forsterkede musikalske og sceniske fremførelser ved hjelp av vendbare akustiske paneler el.l

Takhøyden må sikre et minimum romvolum på 9-10 kubikkmeter pr tilhører

Balkongene/galleriene må ikke være for dype eller trange. Overhenget må ikke være mer enn det doble av takhøyden under balkongen. Det skal være egne atkomster til galleriene.

Det må være tilstrekkelig avstand mellom radene (min. 0,95 m). Ryggen på stolene må ikke være så høy at de hindrer utsyn forover. Det må tas i betraktning at også små barn skal ha fritt utsyn mot scenen (ekstra seteputer). Stolenes bredde skal være mellom 0,55 og 0,6 m, avhengig av stolens utforming. Stolene skal ha slitestyrke god nok til offentlig bruk. Den akustiske dempingen i stolen skal være tilnærmet den samme som om en person sitter i stolen.

Salen skal ha god universell utforming. Det skal være faste plasser i salen for rullestolbrukere, som skal ha lett atkomst. Det må være tilrettelagt gode garderobe- og toalettfasiliteter for disse brukerne nær sal. Salen skal ha full teleslyngedekning, eller tilsvarende, for hørselshemmede. For øvrig skal bygget tilfredsstillende krav og forskrifter for universell utforming.

I tilknytning til scenen, skal det være en heisbar orkestergrav. Se kap. C2.2 under.

Stående publikum, selskapsarrangementer mv:

Sceneområdet, orkestergrav og nedre gulv («orkester» og «parkett») i sal skal kunne omdannes til én sammenhengende flate/areal.

Det må gis rom for lagring av salsstoler mv på underscenenivå. (se under)

Salens stigningsforhold vs flatt salsgulv.

For å kunne etablere flatt gulv i flukt med scenen er det ønskelig å vurdere løsninger med fleksibelt amfi for nederste del av salen.

Som hovedalternativ ønskes spesialamfi med vendbare stolrader. Dette konseptet kan lettere tilpasses amfivinkel for best akustikk.

Stigningen i salen må beregnes ut fra at alle plasser skal ha uhindret sikt til scenen og ut fra hensynet til optimal akustikk. Den kan være gradvis stigende, progressiv, med svakest stigning nær scenen. Buete og skjeformete rader må vurderes ut fra de samme hensyn.

Det skal beregnes publikumstoler på orkestergraven når denne ikke er i bruk. Disse stolene må kunne flyttes i seksjoner, og de skal ha samme kvalitet og utforming som øvrige stoler. Stolvogner lagres under salen eller på underscene.

Tekniske støttfunksjoner sal

Bak i balkongdelen, skal det være plass til tre følgespotposisjoner. Posisjonen i senter skal ha plass til to følgespoter og de to posisjonene ytterst på hver side skal ha plass til en hver. Følgespotene må kunne nå hele scenen.

Teknikerposisjon (FOH) for miksebord mv må være sentralt i salen, ikke under gallerier, og med lett trinnløs tilkomst for mobilt utstyr. Posisjonen bør ikke være mindre enn 6 meter bred og 2,5 meter dyp.

Det er ønskelig med løsning som gir hev – og senkbar (til under salsgulv) pult for lyd- og lyskjøring/AV-kontroll i salen. Det skal i tillegg være egne rom for lyskjøring, tekstmaskinkjøring og AV kontroll. Se kap. C2.3-6 under.

Det må tilrettelegges for teksting av forestillinger og for høykvalitets lyd- og bildeproduksjon til overføringer.

C2.2 ORKESTERGRAV – SC02-120m²

Orkestergraven skal utformes for bruk i tre konfigurasjoner og størrelser:

- Normal grav, 75 musikere ved høy posisjon og 90 musikere ved lav posisjon
- Stor grav, 100 musikere
- Mindre grav tilpasset musikalorkester.

Orkestergraven skal ha et areal på ca 120 m², med en bredde på ca 16 m. Dette er mål tilsvarende DNO&B Oslo.

Når orkestergraven ikke er i bruk, skal orkesterpodiet gi plass for stolrader montert på vogner. Gulvet ved ca rad syv skal ligge på samme nivå som scenegulv slik at hele salen, sammen med scenen utgjør samme gulvnivå.

Disse stolradene må kunne demonteres/monteres på en enkel måte, og slik at gulvet er uten hindringer når stolene er demontert. En orkesterrad må kunne legges under scenens overheng når graven er i lav posisjon. Overheng må være minst mulig, maks 1 meter slik at det totalt blir plass til ca 100 musikere når stor orkestergrav er i bruk.

Orkestergraven må utstyres med heiser for å kunne oppfylle kravene til varierende størrelse og dybde. Heisene skal kunne posisjoneres helt opp til scenenivå. Dører inn til orkestergraven må hensynta ulike heisposisjoner. Det er ulike løsninger på hvordan en orkestergrav konstrueres. Heisanordningen kan være hydrauliske eller mekaniske prinsipper.

Det må også vurderes om orkestergraven skal deles opp i flere moduler som gir mulighet for forscene.

C2.3 LYDSTUDIO KONTROLLROM STREAMING OG LYD – SC03-20m²

Lydstudio til streamingproduksjon. Meget god lydisolasjon, i nærheten av salen og lett tilkomst for tungt utstyr fra innlasting. Det må være lydsluse mellom dette rommet og salene.

Ved en vanlig streaming vil det arbeide minimum 5 mennesker i rommet; 1 Kamerakontroll, 1 billedkontroll/billedmix, 1 produsent, 1 script, 1 lyd. Ofte vil det i tillegg være 1 lydprodusent og på større ting kan det være flere scripter for de forskjellige funksjonene.

C2.4 LYSKONTROLL/LYSLOSJE – SC04-15m²

Fra denne plassen skal all belysning i scene og sal betjenes. Rommet plasseres bakerst i amfidelen av salen. Lyslosjen bør være stor nok til at det kan jobbe 3 personer; lysbordoperatør, lysdesigner og tekstmaskinavvikler ved siden av hverandre og hvor alle har fri sikt til scenen

Rommet plasseres bakerst i amfidelen av salen. Rommet må i tillegg til ventilasjon ha tilstrekkelig kjøling. Det bør være mulig å kunne lukke losjen med for eksempel skyve-vinduer slik at den kan avlås.

C2.5 LYD OG LYTEKNISK UTSTYR – SC05-10m²

Utstyrsrom for ymse rack med mye datautstyr og tilhørende patchfelt for signaldistribusjon. Plasseres ved siden av lyslosje.

C2.6 KOMMENTATOR- OG TOLKESTUDIO – SC06-10m²

Kommentatorstudio må ha fri sikt til scenen.

C2.7 SLUSER INNGANG SAL – SC07-50m²

Lyd- /lyssluse fra foaje med akustisk demping.

Omfang og størrelse avhenger av utforming sal og gallerier.

C2.8 HOVEDSCENE – SC11-620m²

Scenen skal hovedsakelig brukes i tre ulike format:

Bruk som proscenieteater

- Hovedscenens spilleareal som proscenieteater skal være 14x14 meter. Det betyr at salens siktlinjer baseres på dette.
- Prosceniet skal kunne varieres i bredden fra 12 til 16 meter (ved konserter uten sideinndekning) og 14 meter (ved sceniske fremførrelser) og i høyden fra 7 til 9 meter.
- Scenetårnet skal ha en fysisk bredde på 25 meter innvendig, dybde minst 21 meter.
 - Ved utvidet dybde til 25 meter kan volumet bakerst i scenetårnet utnyttes som et vertikalt lager til f.eks. ballettgulv og himlinger til et orkesterkabinett i tillegg til andre scenetekniske ting som ikke er i kontinuerlig bruk.
- Fri høyde til undersiden av snorloftet skal være 23 meter, basert på dekorhøyde inntil 9 meter.

Bruk som konsertsal med orkesterkabinett

- Orkesterkabinett skal gi et fritt scenegulv på 16 x 16 meter.
- Flyttbare bak og sidevegger
- Flexibelt tak - ikke lagres i scenetårnet

Bruk som konsertsal uten orkesterkabinett

- Fritt scenegulv med sort inndekning eller helt tom scene
- Eventuelt i kombinasjon med flatt salgulv i flukt med scenegulvet og tomme side- og bakscene

Scenen skal ha gode akustiske forhold også for utøverne.

Det skal være lydtette porter mellom hovedscenen og bak-/sidescenene, slik at teknisk arbeid kan foregå parallelt med en prøve- eller spillesituasjon på hovedscenen.

Den faste scenen skal utstyres med:

- Dreiescene 12m, og som skal være flyttbar til bakscenen.
- Ballettgulv, 16x16m, som skal kunne lagres i deler i scenetårnet
- Ulike typer scenetepper (se også opplisting av sceneteknikk C2.12)
- Heiser og luker fra/til underscenen, eventuelt scenepodier
- Pipeorgel, med fleksibel plassering av spillepult og med orgelpiper plassert på utsiden av prosceniet

Det er ønskelig at hele scenearealet dimensjoneres for last opp til 1000kg pr m2.

C2.9 SIDESCENE 1 – SC12-220m²

Den nye salen skal ha fast scene med to sidescener, en bakscene og en underscene. Alle disse skal *så langt som det er mulig* ha (hoved-)scenens dimensjoner (spillearealet) med tillegg av 1 meter i hver retning, altså inntil 16 x 16 meter netto.

Fysisk bredde tilsvarende hovedscene.

Størrelsen vil påvirkes av begrensning i tomtens geometri.

Sidescenene skal brukes til mellomlagring av dekorasjoner for det aktuelle repertoar, for lagring av konsertkabinett og til bruk for prøver og forestillinger.

Fri høyde i disse områdene skal være 9 meter.

Åpning til Hovedscene H 9m, Porter med så stor bredde som mulig.

C2.10 SIDESCENE 2 – SC13-220m²

Bruk og funksjon som sidescene 1.

C2.11 BAKSCENE – SC14-200m²

Bruk og funksjon som beskrevet under sidescene 1.

Bredde tilsvarende hovedscene – 25m. Areal tilpasses tomtens geometri.

C2.12 SCENETÅRN – SC15-160m² (arbeidsgallerier i to plan)

Scenetårnet skal ha dobbelt høyde av maksimum sceneåpningshøyde pluss høyde/rom for trekkstenger, ventilasjon og øvrige installasjoner. Anslagsvis total høyde over scenegulvet vil bli ca 23m. (til gitterrist)

Scenetårn er programmert med et netto innvendig areal BxD på 25x25 meter.

Det monteres arbeidsgallerier med en bredde på 1,25meter på tre sider av scenetårnet i minimum to plan.

Bredden i scenetårnet er basert på følgende dimensjonerende premisser:

14m spilleflate + 3m på hver side for inndekning + 0,65m avstand fra trekkstenger til galleri + 1,25m arbeidsgalleri + 0,4m for porter = 24,6m avrundet til 25m.

Volumet bakerst i scenetårnet er tenkt som et vertikalt lager til f.eks. ballettgulv og himlinger til et orkesterkabinett i tillegg til andre scenetekniske ting som ikke er i kontinuerlig bruk.

Scenetteknisk utstyr deles opp i overmaskineri og undermaskineri.

Overmaskineri omfatter alt utstyr som løfter fra loftet.

- Trekk installert med en senteravstand på 300 mm med en løftekapasitet på 1000 kg, hastighet 1,5 m/sec
- Flyttbare punktheiser, 25 stk, løftekapasitet 500 kg, hastighet 1,5 m/sek.
- Taljer for rigging av tungt utstyr, 10 stk, løftekapasitet 2000 kg
- Hovedteppe, fall og sideveis
- Løftesystem for konsertkabinett, ballettgulv.

I salen trengs overmaskineri i form av

- Faste lysbroer – med aksess fra taket, 3 stk. Stor lastkapasitet.
- Hev- og lystrosser, 3 stk, løftekapasitet, 1000 kg
- Trekk, 6 stk, løftekapasitet 1000 kg
- Punktheiser/taljer, 6 stk, løftekapasitet 1000 kg
- Høytalerheiser, 4 stk, løftekapasitet 2000 kg

Et fleksibelt flysystem hvor motortaljer kan settes nærmest hvor som helst. Dette kan f.eks gjøres med løsninger basert på bjelker og løpekatter som på dagens grid. Lystrosser og punktheiser bør egentlig slås sammen til f.eks tolv taljer.

Det bør etableres snorloft med gangbar gitterrist et nivå over lysbroer. Fra snorloft kan man da manuelt flytte taljer langs med taljebaner.

Undermaskineri omfatter alt utstyr som løfter fra gulv

I sceneområdet planlegges:

- Dreiscene, evt. med to plan, sylinderdreiscene, diameter 12 m, lagres på bak- eller sidescene
- Ballettgulv, 16x16 m, lagres i deler i scenetårnet

I sal installeres orkesterheis med stolvogner, oppdelt i 2, 3 eller 6 løftepodier.

Omfanget av anskaffelsene må utredes nærmere og avstemmes mot aktuell driftspolicy mht eventuell outsourcing av teatertekniske funksjoner.

Det er en ambisjon at mest mulig av de teatertekniske installasjonene gjøres usynlig og drift skal ikke være hørbart for publikum.

Det må settes av tekniske rom til overmaskineri for scenemekanikk i toppen av scenetårnet.

C2.13 PLASS FOR SCENEMESTER/INSPISIENTPASS – SC16 - inngår i sceneareal

Scenemester/inspisient skal kunne styre alle sceniske innretninger, så som arbeidslys på scenen, trekkstenger, akustiske flater, salslys, internkommunikasjon, medhørsanlegg, og lignende fra sin posisjon på sidescenen, fortrinnsvis den siden av scenen som er nærmest artistgarderobene. Det skal også være monitor for kameraovervåking av sal- og sceneområdet samt foaje. Plassen skal være mobil.

C2.14 UNDERSCENE – SC17-400m²

Underscene ligger rett under hovedscenen. Deler av sidearealene er satt av til spesifikke lagerfunksjoner nevnt som egne programarealer under.

Underscenen benyttes til :

- Lagring til sceneteknisk utstyr som ofte er i bruk.
 - Scenetepper
 - Podier med bein og hjul
 - Lydutstyr
 - Lysutstyr
 - Rekvisitter
 - Orgelpult/flygler og andre instrumenter
 - Orkesterutstyr

Det må være mulighet for adkomst til luker gjennom scenegulv

Det ønskes montert et løftebord mellom sidescene og underscene. Dette er en transportvei som er svært mye i bruk i riggefasene av arrangementene

C2.15 LØFTEPLATTFORM – SC18-50m²

For frakting av utstyr og rekvisitter mellom scene og underscene.

C2.16 VERKSTED KOSTYME – SC21-80m²

Systue og verksted for kostyme mv.

C2.17 VERKSTED ELEKTRONIKK, LYS MV – SC22-20m²

Verksteder for elektrisk/elektronisk utstyr.

C2.18 VERKSTED DRIFT/SCENETEKNIKK – LD03-80m²

Rom for reparasjon og vedlikehold av driftsmateriell og sceneteknisk utstyr. Se Kap C07.

C2.19 LAGER KOSTYMER OG REKVISITTER – SC42-50m²

Eget låst rom for lagring av kostymer samt plass til rekvisitter. Kan plasseres i tilknytning til underscene.

C2.20 INSTRUMENTLAGER – SC44-30m²

To rom a ca 15m².

Oppbevaringsrom for flygel.

Dette lageret skal ha samme temperatur og luftfuktighet som scenerommet.

I tillegg til dette rommet skal det være et rom for oppbevaring av andre større instrumenter og tilhørende utstyr som det er naturlig har en fast tilknytning til den nye salen, eksempelvis cembalo og andre tangentinstrumenter, ulike slagverkinstrumenter mv.

Rommene plasseres i direkte forbindelse med underscene. Øvrige instrumentlager er i Grieghallen.

C2.21 TEKNISK LAGER – SC45-30m²

I direkte forbindelse med scenene, må det være lagerrom for stoler, sceneplattinger, amfielement, dansematter, tepper, og lignende. Funksjonen kan gjerne tilknyttes underscene. Det etableres løfteplattform mellom sidescenearealene og underscene.

C2.51 WC SCENE – SC51-5m²

WC for scenepersonell.

C3 PRØVESALER (PR)

C3.0 GENERELT

Det er satt av areal til to prøvesaler i programmet.

Den største prøvesalen ønskes lokalisert i tilknytning til fellesarealene. Den skal ha flerbruk både som formidlings- og fremføringsarena og til bruk konferanse- og eventformål.

Den andre prøvesalen knyttes til sceneområdet og har flerbruk både som ensembleprøverom, som oppvarmingsrom til dans og som ekstra garderobeareal ved større forestillinger. Salene må ha justerbar akustikk for ulike typer fremføringer og skal være lydisolert som boks-i-boks løsning.

Gulvet i salene skal være som i de andre scenene i bygget. Prøvesalene trenger ikke egne artistgarderober, men benytter garderober tilknyttet scenearealene.

C3.1 PRØVESAL 1 – PR01-360m²

Den største av de to prøvesalene skal ha spilleflate tilsvarende hovedscenens, altså 16x16 meter, og skal ved bruk som fremføringsarena ha en publikumskapasitet på 150-200 plasser i form av teleskopamfi.

Salen skal nås av publikum uten å måtte inn i back-of-house-områder.

Det skal kunne monteres dekorelementer og installeres prøvescenografier i salen etter behov. Disse må det være mulig å trille mellom prøvesalen og hovedscenen. Det er akseptabelt at dette delvis skjer gjennom publikumsarealer. Om mulig er det ønskelig med skjermet tilgang (korridor/trapp) til fra prøvesalen til artist/scenearealene.

Salen skal ha hev- og senkbar grid i taket for lyskaster- og teppeoppheng. Det skal være 6 meter netto romhøyde.

Salen skal være akustisk tilpasset, både for naturlig akustikk og elektroakustikk. Salen lydisoleres mot øvrige rom etter boks-i-boks-prinsipp.

C3.2 PRØVESAL 2 / ENSEMBLEPRØVEROM – PR02-100m²

Den minste prøvesalen er kombinert prøvesal for ballettdansere og ensemblerom. Salen skal være utrustet med speil på ene veggen (2 meter høyde) og barrer og passende gulvoverflate (med svikt) for ballettdanseres oppvarming og prøver. Denne salen kan med fordel innplasseres backstage.

Rommet benyttes som ekstra garderobeareal for kor, gjesteorkester mv ved større oppsetninger.

Det er også flere mindre kombinerte garderober/prøverom for sangere og musikere. Disse skal også være akustisk tilpasset og lydisolerte som boks-i-boks løsning. Disse er beskrevet i kap C4 Artistfasiliteter.

C3.3 LAGER PRØVESAL – PR03-20m²

Lager for mindre rekvisitter og utstyr knyttet til prøvesal 1.

C3.4 GARDEROBER PRØVESAL – PR04-20m²

To mindre garderober direkte knyttet til prøvesal 1.

C4 ARTISTFASILITETER (AR)

C4.0 GENERELT

Artister skal ha skjermet tilkomst til sine deler av bygget.

Det skal være en egen personalinngang til nybygget. Denne inngangen til bygget kan også deles mellom artister og andre ansatte. Fra denne skal det være lett tilkomst til backstage-områdene. Det skal også være intern forbindelse til backstageområdene i Grieghallen.

Denne delen av bygget skal være godt skjermet fra fellesarealene, og det skal være adgangskontroll.

Orkesteret og andre fast ansatte benytter egne garderober, øvingsrom og pauserom mv i Grieghallen.

I nybygget skal det være ekstra garderobekapasitet og andre artistfasiliteter dimensjonert for produksjoner produsert i nybygget eller oppsetning av innkomne gjestespill. Dette kan være store opera- eller ballettensembler, orkestergjestespill, ensembler for musikal og danseforestillinger.

Garderobene skal primært ligge på samme plan som sceneområdet.

Som dimensjonerende grunnlag for generelle artistgarderober er det lagt 25-30 personer til grunn. I tillegg skal det være plass til midlertidige og fleksible garderober for 90 personer knyttet til gjestende kor- og orkester.

Garderobefasiliteter må kunne sperres av uten at resten av husets drift hindres. Det er artister som stiller den type krav til sikkerhet i garderobe/baksceneområdene. Rommene skal ha installert medhørsanlegg og video, slik at de hører og ser det som skjer på scenen.

Minimum to garderober med toalett og dusjrom skal være tilrettelagt for rullestolbrukere.

De fleste av garderobene på sceneplan skal ha dobbel funksjonalitet – både som solist-/artistgarderobe og som øvingsrom. Det setter økt krav til akustikk og lydisolasjon/boks-i-boks løsning osv.

I tillegg til artistgarderober skal det være garderober for teknisk- og driftspersonell i nybygget.

C4.1 ARTISTGARDEROBER/ØVINGSCELLER – AR01-flere rom – samlet areal 150m²

Kombinert garderobe/øvingsceller. Varierende størrelser fra 2-10 personer.

Rommene må være laget som øvingsceller, som innebærer at de er lydisolerte som boks-i-boks-konstruksjoner.

Garderobene utstyres med bord/sminkespeil, WC, dusj, vanlig vask og vask for hårvask. Dørene til garderobene må ha en låsfunksjon som tilfredsstiller sikkerhetskrav.

C4.2 HUTIGSKIFTGARDEROBER – AR02-15m²

2 rom – ett på hver side av scene. Garderobene må ligge i umiddelbar nærhet til scenen. Utstyres sminkebord/speil.

C4.3 PAUSEROM/BACKSTAGE/«GREENROOM» - AR03-30m²

I umiddelbar nærhet til scenearealene skal det etableres et komfortabelt oppholdsområde for artistene når de ikke er på scenen eller er i garderoberne.

Rommet møbleres med småbord og stoler. Rommet utstyres med minikjøkken og kaffemaskin

mv.

C4.4 KOR-/ENSEMBLEGARDEROBER – AR04 30m²
+ sambruk PR02 ensemblerom

2 rom. Det skal være plass til midlertidige garderober for gjestende kor- og ensembler. To enkle garderober med knagger og skap.
Totalkapasitet for 90 personer oppnås med sambruk av PR02 ensemblerom.

C4.5 DIRIGENT/VIP-GARDEROBE – AR05-20m²

Garderoben bør ligge nær scenen og med lett tilkomst til orkestergrav.
Den skal ha eget WC og dusj. Plass til sofa/sittegruppe, piano, liten skrivepult og stol samt garderobeskap.

C4.6 GARDEROBER/WC TILKNYTTET ORKESTERGRAV – AR06-30m²

2 rom. Plasseres i umiddelbar nærhet til orkestergrav.
Hovedgarderober for orkesteret ligger i Grieghallen.

C4.7 ARBEIDSROM OG PAUSEAREAL FOR TEKNISK/DRIFT – AR07-40m²

Arbeidsplasser for fast ansatte i tekniske stillinger mv vil ligge i administrasjonsdelen i eksisterende Grieghallen. Her ligger også pauserom.

Det vil være behov for et sekundært arbeidsrom og pauseareal for teknisk ansatte.
Ved en vanlig operarigg eller Gullruten eller Festspill er det gjerne et sted mellom 20 og 25 personer i sving med scenetekniske arbeider. Disse må ha vente- og pausearealer i umiddelbar nærhet til scenearealet i nybygget.

Rommet utstyres med arbeidsbord med to arbeidsplasser og sittegrupper.

C4.8 VASKEROM-AR08-10m²

Artister på turné er avhengig av et rom med vaskemaskin og tørketrommel.
Rommet bør være lokalisert i tilknytning til artistgarderobene.

C5 MESSE- OG UTSTILLINGSAREALER (ME)

C5.0 GENERELT

I nybygget skal det etableres messe- og utstillingsarealer som kompensasjon for arealene som går tapt i dagens Dovregubbens Hall.

Tomtens geometri gjør at tilgjengelig areal på hvert plan vil måtte bli mindre med ny plassering under nordlig del av Edvard Griegs plass enn i dagens Dovregubben.

Utstillingsarealene må ha enkel publikumstilkost fra fellesarealer og fra vestibyle og konferansedel i Grieghallen. Det må også sikres god separat tilkomst for innlasting av utstyr.

Som alternativ løsning til nedre messeplan utredes kombinasjonsløsning med parkeringsplan som i dagens anlegg. Parkeringsarealet bør være i to etasjer slik at et parkeringsdekke vil kunne være åpen for parkering også når det andre dekket benyttes til utstilling.

Parkeringsløsning krever nye løsninger med ramper for nedkjøring og utkjøring. Mindre etasjeplan og med mer ugunstig geometri enn det som er tilfelle med dagens anlegg vil medføre at arealutnyttelsen blir langt mindre effektiv enn det som er tilfelle for et anlegg med større plan. Ramper og kjørearealer krever langt større andel av arealet. Dette gir høyere kostnad pr utleieplass.

C.5.0.1 Dagens situasjon leiearealer

Muligheten til å kombinere konferanser med kultur og underholdning er en av Grieghallens unike egenskaper.

Grieghallen har i dag fleksible og moderne lokaler for å arrangere alt fra mindre kurs og konferanser til store kongresser.

Grieghallen er årlig vertskap for en rekke mindre og større nasjonale og internasjonale konferanser

Samlet areal i dag er rundt 25 000 kvadratmeter. Av dette er ca 10500m² netto utleieareal til event, konferanser og kultur, fordelt på 20 rom og saler.

Det største utleiearealet er Dovregubbens Hall. Denne ligger i parkeringsanlegget under Edvard Griegs plass. Salen rommer 2000 personer og brukes både til banketter, events og messer.

Ved utbygging av Griegkvartalet med ny konsertsal forsvinner dette utleiearealet.

Dette søkes erstattet med nye arealer. Dette gjøres på to måter:

- Nye messearealer etablert under nordlig del av Edvard Griegs plass
- Ved fleksibel utnyttelse av ny musikkal-og scener (mulighet for flatt gulv i deler av sal)

Tabellen under viser dagens tilgjengelige arrangementsarealer i Grieghallen og Dovregubben.

	Areal m ²	Kapasitet pers. sittende (stående)	Merknad
Dovregubbens Hall	3500	2000 (2000)	Banketter, events og messe
Griegsalen	1250	1636 (2188)	Events, konferanse, kultur
Foaje Griegsalen Nivå 2 Spissen	1600	950 (1500)	Messe/konferanse/events
Foaje Griegsalen 1.etg	1000	600 (1000)	Banketter/events,
Scenen Griegsalen	675	650 (1000)	Banketter/events
Peer Gynt salen	750	700 (1200)	Messe/konferanse/event
Foaje Peer Gynt 2.etg	570	250 (400)	Banketter/events

Foaje Peer Gynt 1. etg	125	(100)	Banketter/events
Foaje Peer Gynt 0.etg	230	100 (200)	Events
Klokkklang & Småtrull	240	270	Kan deles i to rom
Troldtog	155	150 (300)	Bankett/konferanse
Gjendine	110	100	Bankett/konferanse
Salong Nina	100	110 (120)	Bankett/konferanse
Bekken	75	75 (100)	Bankett/konferanse
Glassrommet	30	30	Møte
Halling	30	25	Bankett/Møte
Salong Edvard	60	12	Møte
Bøygen	38	40	Møte
Svane	60	16	Møte
SUM	10598		

C.5.0.2 Fremtidig situasjon leiearealer

Med unntak av Dovregubbens Hall, vil alle leiearealer opplistet i tabell over videreføres og drives på samme måte som før ved nytt anlegg.

I prosjektet Griegkvartalet planlegges det nye messe- og konferansearealer som erstatning for Dovregubbens hall.

I nybygget er følgende nye arealer tenkt tilrettelagt for utnytting til messe, konferanse og events:

	Areal m ²	Kapasitet pers.	Merknad
Ny musikkteatersal	900	1000	Events, konferanse, kultur
Scene Ny musikkteatersal	600	600	konferanse/events
(evt utvidet sceneareal ved flatt gulv/»teleskop»-amfi i nedre del av sal)	500	500	Konferanse, events, kultur
Ny foaje (flere plan)	1500	500	Banketter/events,
Prøvesaler	360	250	Banketter/events, kultur
Messesal - bankett	3500	2000	
Restaurant	120	100	
Evt arealer i Nygård skole	-	-	
SUM Nye «salgbare» arealer	7480	4950	

Rapport fra Rambøll Management Consulting omtaler nye kommersielle muligheter for et nytt Griegkvartal.

C5.1 «NYE DOVREGUBBENS HALL» - ME01-3500 m² (avhengig av antall plan/parkering)

Messe og utstillingsarealene i nybygget forutsettes å ha publikumstilkomst fra fellesarealene i nybygget. Det skal også være mulig å nå utstillingsarealene fra Grieghallen.

Arealene tenkes i stor grad å ha samme bruk som nåværende «Dovregubbens Hall», men selve messearealene er mindre pr plan. Dette kompenseres til en viss grad ved at arealene tenkes knyttet opp til den nye musikkteatersalen med mulighet for sambruk av denne. Denne kan også ha flatt gulv i deler av sal/scene som kan brukes til events og konferanse mv.

For selve messe- og utstillingshallen er det et ønske om romhøyde tilsvarende dagens situasjon, ca 5 meter.

Det forutsettes fleksibilitet ved utnyttelse av støttefunksjoner som WC/Garderobe, serveringsarealer mv knyttet til fellesarealene/vestibyle.

Varemottak messe og utstilling

Varemottaket har skal ta imot utstyr og «scenografi» til messer og utstillinger. Dette kommer i trailere og containere. Hovedprinsippet for transport er som for scene og sal C8.1

Nordlige del av Edvard Griegs plass er et viktig byrom med stor gangtrafikk både i form av gjennomgang Nina Griegs vei og til hovedinngang Grieghallen.

Plassering av varemottak med innkjøring av trailere i dette området har derfor utfordringer både med hensyn til logistikk og byplan/byromsmessig.

Det vurderes løsning med innplassering av vareheis og varemottak i portbygning Nygård skole. Dette er løsning som må utformes i samråd med og godkjennes av antikvariske myndigheter.

C5.2 PUBLIKUMSGARDEROBER OG WC – ME02 (inkludert i fellesdel)

Det er lagt til grunn at WC- og garderober i fellesarealer/foaje også skal dekke messedelen.

C5.3 LAGERAREAL MESSE/EVENT – ME03 -120 m²

Areal for utpakking og lagring tilknyttet vareheis.

C5.4 ANRETNING/SERVERINGAREAL MESSE/EVENT – ME04-60m²

Det avsettes eget anretningsareal for banketter mv i Nye Dovregubben.

C5.5 VAREHEIS «Nye Dovregubbens Hall» - ME05

Det må etableres varemottak med egen stor vareheis (tilsvarende dagens) med noe utpakkingsareal og avfallsrom for varelevering til messedelen av anlegget.

C5.6 UTPAKKING OG DISTRIBUSJON/VAREMOTTAK OG LOGISTIKK «Nye Dovregubben» - ME06 - Avsatt 60m²

Se C5.5. over

C5.7 TEKNISKE ROM OG ROM FOR DRIFT «Nye Dovregubbens Hall» - ME10 – 300m²

Medtatt under felles tekniske rom.

C5.8 PARKERINGSAREALER – opsjon

Avhenger av endelig valg av driftskonsept. Dagens anlegg har 415 plasser. En ny løsning vil maksimalt kunne romme ca 300 plasser. (teksten bearbejdes)

C6 ADMINISTRASJON OG KONTOR (AD) – 0 m²

Nåværende Grieghallen og det nye anlegget forutsettes driftet av Grieghallen AS. Det nye anlegget skal ikke i seg selv måtte medføre en vesentlig økning av antallet fast ansatte i det tekniske støtteapparatet, gitt at teatertekniske og driftstekniske funksjoner skal leies inn på kontrakt. Men det må gis rom for en viss økning i produksjonsmessig og administrativt støtteapparat, avhengig av aktivitetsomfang.

Eventuelle flere kontorarbeidsplasser må fortrinnsvis finne plass i nåværende Grieghallen, eventuelt i omkringliggende bygningsmasse eksempelvis i Nygård skole. Minst mulig av det nye bygningsvolumet skal disponeres til interne administrative støttefunksjoner. Et mindre areal back of house må likevel avsettes for operative støttefunksjoner i produksjonsgjennomføringen.

Det skal ikke planlegges med ekstra personalkantine, treningsrom osv. i det nye huset. Personalkantinen i nåværende GH kan ev utvides, ev at også fasiliteter i Nygård skole kan benyttes.

C7 LOGISTIKK OG DRIFT (LD)

C7.0 Generelt

Logistikkfunksjonene skal betjene både eksisterende bygg og det nye anlegget. Det er en stor utfordring å tilpasse arealkrevende og trafikktilknyttede funksjoner som dette i tett bymiljø og til en omfattende bygningsmasse med ulike funksjoner med stor geografisk spredning av aktivitetsflatene.

Ideelt sett skulle logistikkfunksjonene vært samlet på ett sted i anlegget og vært på samme etasjeplan som utstillingsarealer og scener. Dette vil være krevende i forhold tilgjengelig uteareal og med hensyn til å tilfredsstille interne logistikklinjer.

Det er derfor tatt utgangspunkt i at det vil være behov for flere varemottak knyttet til ulike deler av anlegget og at det må benyttes store vareheiser fra lastesonene.

Messedelen forutsettes å ha egen logistikk og varemottak i direkte tilknytning til disse arealene. Aktivitetene i Grieghallen og scenefasilitetene knyttet til den nye musikkteatersalen forutsetter å kunne ha felles varemottaksområde der dagens varemottak er lokalisert.

C7.1 VAREMOTTAK SAL OG SCENE – LD01-100m²

Det forutsettes at innlastingsområde for ny scene er felles med eksisterende innlastingsområde til Grieghallen.

Det meste av turnéutstyr og annet utstyr til sceneproduksjoner, kommer i semitrailer. Oppstillingsplass for semitrailer vil være mellom nybygget og Grieghallen. Innlastingen plasseres slik at det ikke blokkerer gangtrafikk forbi.

Trailerne kan ha lengde på inntil 18 m og en høyde på 4,2 meter.

I perioder vil kunne stå to trailere ved siden av hverandre ved lasterampen. Den ene plassen skal også brukes av produksjonsbuss for media (radio,TV).

Det må være et innlastingsrom i nybygget på bakkeplan. Dørene til innlastingsrom må være dimensjonert for store elementer. Portene skal ha «værtetting»

For å nå scenenivå med dekorasjonselementer og annet utstyr skal det installeres en heis fra lastesonen. Heisdimensjon 5x10x3,5 meter. Denne må ha kapasitet til å ta imot et semitrailerlass.

På scenenivå ved vareheis må det være utpakkingsområde med port til scene/bakscene.

Alle transportveier må dimensjoneres for å kunne trille et flygel på sine egne hjul. Det må unngås dørterskler og lignende i transportveiene. Transportveiene må også planlegges med minst mulig svinger og hjørner for å kunne transportere lange gjenstander.

C7.2 UTPAKKING/DISTRIBUSJONAREAL VED VAREMOTTAK – LD02-40m²

På (side-)scenenivå. Utenfor løftebord/vareheis.

C7.3 VERKSTED DRIFT – LD03-80m²

Verksted for drift og scenetekniske arbeider.

C7.4 LAGER DRIFT – LD04-50m²

Primært utnyttede arealer i eksisterende bygg. Det settes av noen arealer for lokal nærlagring både knyttet til messe- og utstilling og til scenefunksjonene.

C7.5 AVFALLSENTRALER – LD05-samlet areal 30m²

Det må settes av arealer for avfallssentral både i tilknytning til messe- og utstillingsarealene, tilknyttet sceneproduksjon og ved kjøkken/fellesarealer. Medtatt eget areal ME.07 i messedel.

C8.12 LOGISTIKKFUNKSJONER TILKNYTTET MESSEDEL – se kap C5

B.1.1 C8.21 RENGJØRINGSENTRALER – 40m²

Egene sentraler tilknyttet messe og utstilling og scene/sal.

B.1.2 C8.22 RENGJØRINGSROM – SAMLET AREAL – 40m²

Fordeles i anlegget på alle etasjeplan.

C8 TEKNISKE ROM (TE)

C8.0 Generelt

Tekniske rom er dimensjonert med erfaringstall fra tilsvarende bygg og etter dagens standard. I arealoppsettet er det forutsatt optimale romutforming og plassering slik at arealbehovet blir så lite som mulig.

De tekniske arealene er ikke konkret beskrevet i rom- og funksjonsprogrammet, men det er lagt inn et stipulert arealanslag basert på uttesting i eget skisseprosjekt.

Arealene skal dimensjoneres slik at de tar særlig hensyn til de strenge kravene til støynivaer og luftfuktighet. Strenge krav mht. støy påvirker plassering av aggregatrom og krever lav lufthastighet, som igjen krever store dimensjoner på kanaler, og at man unngår knappe bender i kanalene. Det stilles også krav til høy luftfuktighet i orkestresal, øvingsrom og lagre for instrumenter. Bygningskonstruksjonene må prosjekteres slik at de tåler slike fuktighetsnivåer.

Arealene skal dekke behov for ventilasjons- og klimautstyr, kraftforsyningsenhet, svakstrømsinstallasjoner, teleteknikk, datautstyr, telefoni, overvåknings- og kontrollutstyr, avfallshandtering, rengjøring m.m.

De ulike funksjonsdelene vil kreve oppdelte anlegg.

C8.1 VENTILASJONSOM – TE01-600m²

C8.2 VARMESENTRAL – TE-02

C8.3 TRAFO – TE03-20m²

C8.4 KRAFTTEKNIKK – TE04-20m²

C8.5 EL-FORDELING/UPS – TE05-60m²

C8.6 TELETEKNIKK – TE06-20m²

C8.7 HEISMASKINROM

C8.8 IKT/EF MV– 20m²

C8.9 ANDRE TEKNISKE ROM/DIV – TE09-TE11-500m²

Utstyrstekniske rom/Sceneteknikk mv.

C9 KOMMUNIKASJONSAREALER

Kommunikasjonsarealene programmeres ikke, men anslås som påslagsfaktor på funksjonsarealene. Under listes opp typiske kommunikasjonsarealer.

C9.0 HOVEDINNGANG/VF

C9.1 HOVEDTRAPP(ER)

C9.2 BITRAPPER

C9.3 PUBLIKUMESHEISER

C9.4 VAREHEISER

C9.5 KOMMUNIKASJONSGALLERIER

C9.6 PERSONALINNGANG

C20 FUNKSJONER I GRIEGHALLEN (GH)

C20.0 GENERELT

Dette kapitlet beskriver nye funksjoner som foreslås innplassert i eksisterende bygg.

C20.1 NY FOAJE/VESTIBYLE U1 EKSISTERENDE BYGG – GH01-ca 600m²

Det forutsettes at det vil være mulig å etablere intern gangforbindelse fra eksisterende inngangsvestibyle i Grieghallen til nybygget gjennom å etablere ny hovedtrapp og ny heis til nivå U1 i Grieghallen og videre til nye fellesarealer i nybygget.

I tilknytning til dette arealet kan det etableres garderobeser, vrimeleareal og serveringsfunksjoner. (GH02-05 Areal inkludert i GH01)

C20.2 NY FORBINDELSE FRA KONFERANSEDEL GRIEGHALLEN TIL NYBYGG – ca 200m²

Det må etableres trapp og heisforbindelser både fra publikumsdel og fra artistarealer og interne back-of-house arealer i Grieghallen til nybygget. Det må etableres forbindelser separat for publikum og for internttrafikk.

C30 FUNKSJONER I NYGÅRD SKOLE (NS)

C30.1 GENERELT

Dette kapitlet beskriver nye funksjoner som foreslås innplassert i Nygård skole.

Gjennom prosjektet Griegkvartalet ønsker en å utvikle Nygård skole til en samlende arena for opplæring og talentutvikling av barn og unge innen musikk og andre kunstneriske uttrykksformer. Det ville være særlig ønskelig om Bergen Kulturskole kan gis ny lokalisering her.

I tillegg til kulturskolens arealer er det også plass til at ulike kulturaktører i Bergen kan tilbys kontorfasiliteter i Nygård skole, og slik bidra til en levende kulturaktørklynge.

C30.2 HEIS OG TRAPP TIL MESSE OG UTSTILLING

Det vurderes mulighet for å etablere varemottaksfunksjon med vareheis, trapp/rømning og sekundær publikumsinngang fra «portbygning» i Nygård skole til messe- og utstillingsarealer under Edvard Griegs plass. Se C8.11.

C30.3 INFORMASJONSSENTER/BILLETTKONTOR OG SERVERINGSSTED MED KJØKKEN I «LESKUR» NYGÅRD SKOLE – NS01-200m²

Den lave bygningsmassen mot Grieghallen tenkes å inkluderes i det nye Griegkvartalets fellesfunksjoner med informasjonscenter, billettkontor og serveringsareal. Dette kan være et delvis transparent areal som skaper visuell og fysisk forbindelse mellom Grieghallen og det innvendige portrommet på Nygård skole.

Arealet ligger sentralt i anlegget midt i en viktig gangtrafikkåre. Ved utfasing av nedkjøringsrampen i Nina Griegs vei vil det i tilknytning til dette arealet kunne etableres et uterom med gode bylivskvaliteter med mulighet for uteservering mv.

C30.3 KULTURSKOLEN I NYGÅRD SKOLE

Etter fremtidig flytting av Griegakademiet ved Universitetet til KMD-fakultetets nybygg ved

Store Lungegårds vann vil Nygård skole være ledig for andre aktiviteter.

Kulturskolen i Bergen kommune kunne være en aktuell leietaker som kunne nyttiggjøre seg arealene etter Griegakademiet og som kunne styrke konseptet Griegkvartalet med kompletterende funksjonalitet og innhold.

Kulturskolen har oppgitt et arealbehov på ca 3000m². Dette arealet kan tilfredsstilles i de delene av Nygård skole som ligger lengst sør og tilknyttet skolegården.

Noen av de ønskede funksjonene til kulturskolen krever rom av en størrelse som ikke naturlig kan innplasseres i eksisterende bygningsmasse. Arealbehov for disse større undervisning- og fremføringsrommene kan tilfredsstilles med sambruk av prøvesaler, ensemblerom og konferansearealer i Grieghallen og det nye anlegget.

C30.3 KULTURARENKLYNGE

Resten av bygningsanlegget kan utnyttes til arbeidsplasser for virksomheter knyttet til kulturfeltet. Det vil være mulig å innplassere opp til 120 arbeidsplasser i et aktivitetsbasert arenaklynge-konsept med tilhørende felles- og støttefunksjoner, eksempelvis møte- og konferanserom og kantine.

C40 UTOMHUSAREALER OG BYROM (UA) – ca 5000m²

Etablering av et nytt bygg for musikkteater forutsetter en inngripen i eksisterende Edvard Griegs plass. Utvikling av prosjektet må ivareta behovet for offentlige byrom både for eksisterende og nye funksjoner i området og som respekterer stedets karakter og det historiske bymiljøet.

Uteområdene skal fungere som møte- og inngangsplass for dagens Grieghall og det nye musikkteaterbygget med den romslighet som slike bygg krever. Uterommene skal også kunne fungere som scenerom for ulike typer arrangementer og event. Samtidig skal gode arealer for tilkomst, logistikk og varelevering avsettes for begge byggene på en måte ivaretar kravet til funksjon og trafikkikkerhet.

Nye byrom må formes med en attraktive og inviterende karakter som vil bidra til å skape et levende sentrumsområde hvor funksjoner utendørs og innendørs vil berike hverandre gjensidig.

Innlemming av Nygård skole i Griegkvartalet åpner for inkludering av skolens store gårdsrom som et supplerende byrom med en annen karakter enn Edvard Griegs plass og en bonus for byen i tillegg til selve byggeprosjektet.

.

D DESIGN OG TEKNIKK

Ikke del av programarbeidet. Håndteres i Skisseprosjektrapport.

E **VEDLEGG**

Arealoppstilling